

Jostein Vik (red.)

Trender i norsk landbruk 2008

Frekvensrapport

Rapport 13/08
ISSN 1503-2035

Norsk senter for bygdeforskning
Universitetsenteret Dragvoll
N-7491 Trondheim
Telefon: +47 73 59 17 32
Telefaks: +47 73 59 12 75

Rapport nummer 13/08

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport.

Jostein Vik (red.)

Utgivelsesår: 2008

Antall sider: 50 + 14

ISSN-nr: 1503-2035

Oppdragsgiver:

Ingen ekstern oppdragsgiver

Oppdragsgivers referanse.:

Sammendrag:

'Trender i norsk landbruk' ('Trendundersøkelsen') er en postal spørreundersøkelse blant norske gårdbrukere som gjennomføres av Norsk senter for bygdeforskning (Bygdeforskning) hvert annet år. Undersøkelsen ble første gang gjennomført i 2002, deretter i 2004, 2006, og nå i 2008. Årets undersøkelse er dermed den fjerde i rekken. Målet er å få etablert en kvantitativ database som gir informasjon om utviklingen innen landbruket over tid. Undersøkelsen er i sin helhet finansiert av Bygdeforskning.

I denne rapporten presenterer vi resultatene fra 'Trender i norsk landbruk 2008'. Dette er gjort i form av frekvenstabeller, som gir en oversikt over hvordan deltakerne i undersøkelsen fordeler seg på de ulike svarkategoriene for hvert spørsmål.

Vi har i denne omgang ikke kommentert de statistiske resultatene. Hensikten med rapporten er først og fremst å gjøre datamaterialet offentlig og tilgjengelig for interesserte brukere. Spesielt interessert bes ta kontakt med Bygdeforskning for å få tilgang til mer inngående analyser som er utført i tilknytning til tallmaterialet. I tillegg vil vi vise til tilsvarende frekvensrapporter for de tidligere undersøkelsen (Rye og Storstad 2002; Rye og Storstad 2004; Vik og Rye 2006) som gjør det mulig for leserne å følge utviklingen siden 2002. For ytterligere dokumentasjon av undersøkelsen viser vi ellers til Vik (2008).

Stikkord

*Landbruk, levekår, livskvalitet, trivsel, tilleggsnæringer, bønder
Agriculture, living conditions, quality of life, farm pluriactivity, farmers.*

Forord

'Trender i norsk landbruk' ('Trendundersøkelsen') er en postal spørreundersøkelse blant norske gårdbrukere som gjennomføres av Norsk senter for bygdeforskning (Bygdeforskning) hvert annet år. Undersøkelsen er blitt gjennomført i 2002, 2004, 2006, og nå i 2008. Årets undersøkelse er dermed den fjerde i rekken. Målet er å få etablert en kvantitativ database som gir informasjon om utviklingen innen landbruket over tid. Undersøkelsen er i sin helhet finansiert av Bygdeforskning.

I denne rapporten presenterer vi resultatene fra 'Trender i norsk landbruk 2008'. Dette er i all hovedsak gjort i form av ukommenterte frekvenstabeller, som gir en oversikt over hvordan deltakerne i undersøkelsen fordeler seg på de ulike svarkategoriene for hvert spørsmål.

Vi har i denne omgang ikke kommentert de statistiske resultatene. Hensikten er først og fremst å gjøre datamaterialet offentlig og tilgjengelig for interesserte brukere. Spesielt interessert bes ta kontakt med Bygdeforskning, for å få tilgang til mer inngående analyser som er utført i tilknytning til tallmaterialet. I tillegg vil vi vise til tilsvarende frekvensrapport for tidligere år (Rye og Storstad 2002; Rye og Storstad 2004; Vik og Rye 2006) som gjør det mulig for leserne å følge utviklingen siden 2002. For ytterligere informasjon om det tekniske rundt undersøkelsen viser vi ellers til Vik (2008).

Trendundersøkelsen er et resultat av et felles løft hvor mange ansatte ved Bygdeforskning har bidratt med innspill av ulik art. Rapportens innledende kapitler er i stor grad bygd på arbeid i de foregående frekvensrapportene. Arild Blekesaune, Johan Fredrik Rye, Oddveig Storstad og Jostein Vik har alle levert bidrag til det ferdige produktet.

Innhold

<i>Forord</i>	<i>i</i>
<i>Innhold</i>	<i>iii</i>
<i>1 Undersøkelsens formål og profil</i>	<i>1</i>
Undersøkelsens profil	1
Fire innfallsvinkler	2
<i>2 Metode</i>	<i>2</i>
Populasjon	2
Trekking av utvalg	4
Praktisk gjennomføring	5
Utforming av spørsmål	5
Frafall og svarprosent	5
Vurdering av utvalgets representativitet	6
<i>3 Forskjeller mellom undersøkelsene</i>	<i>7</i>
<i>4 Frekvenstabeller</i>	<i>8</i>
<i>Referanser</i>	<i>43</i>

Vedlegg
Spørreskjema

Tabelliste

Tabell 1: Fylkesvis fordeling	6
Tabell 2: Fordeling på produksjoner	7
Tabell 3. Bruksstruktur.....	7
Tabell 4. Kjønn.....	8
Tabell 5. Alder.	8
Tabell 6. Sivilstand.	8
Tabell 7. Har din ektefelle/samboer barn fra tidligere forhold?.....	9
Tabell 8. Har du barn?.....	9
Tabell 9. Vil du anbefale noen av barna å ta over bruket etter deg?.....	9
Tabell 10. Antall barn under 18 år i husstanden.....	9
Tabell 11. Antall barn over 18 år i husstanden.	9
Tabell 12. Høyeste fullførte utdanning.	10
Tabell 13. Fullført landbruksfaglig utdanning	10
Tabell 14. Oppvekststed.....	10
Tabell 15. Medlemskap i ulike organisasjoner.....	10
Tabell 16. Yrkesidentitet.....	11
Tabell 17. Landbruksinteresse som betydning for at man er gårdbruker.....	11
Tabell 18. Ønske om å være selvstendig som betydning for at man er gårdbruker.....	11
Tabell 19. Interesse for et liv på bygda som betydning for at man er gårdbruker.....	11
Tabell 20. Følelse av plikt til å drive gården videre som betydning for at man er gårdbruker.....	11
Tabell 21. At gårdsdriften gir gode inntektsmuligheter som betydning for at man er gårdbruker.....	12
Tabell 22. Mangler per i dag andre jobbmuligheter som betydning for at man er gårdbruker.	12
Tabell 23. Manglet andre jobbmuligheter da man tok over gården som betydning for at man er gårdbruker.....	12
Tabell 24. At ektefelle/samboer har ønske om å drive gård som betydning for at man er gårdbruker.	12
Tabell 25. Å bidra med noe positivt til samfunnet som betydning for at man er gårdbruker.	13
Tabell 26. Gårdsdriften som ramme for egne barns oppvekstmiljø som betydning for at man er gårdbruker.....	13
Tabell 27. Når overtok en hovedansvaret for driften.	13
Tabell 28. Odelsrett til bruket.....	13
Tabell 29. Del av melkesamdrift.....	14
Tabell 30. Frekvens på samarbeid med andre gårdsbruk om arbeidsoppgaver i tilknytning til driften. 14	
Tabell 31. Standarden på driftsbygningene.....	14
Tabell 32. Standarden på maskinparken.	14
Tabell 33. Eiendomsforhold til bruket.	14
Tabell 34. Konvensjonell/økologisk produksjon.....	15
Tabell 35. Planer om omlegging til økologisk drift.....	15
Tabell 36. Endringer i det økonomiske resultatet fra gårdsdriften de siste fem år.....	15
Tabell 37. Syn på hvordan det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg de neste fem år.....	15
Tabell 38. Sannsynlighet for større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene.....	15
Tabell 39. Endringer i maskin- og redskapsparken i løpet av de neste fem årene.....	16
Tabell 40. Endringer i arealet dyrka mark de neste fem årene.....	16
Tabell 41. Hvordan øke arealet dyrka mark de neste fem årene.	16
Tabell 42. Endringer i avirkningen i skogen de neste fem årene.	16
Tabell 43. Sannsynlighet for at det vil skje endringer i brukets produksjonstyper de neste fem årene.....	17
Tabell 44. Hvilke endringer i produksjoner vil skje de neste fem årene.	17
Tabell 45. Dekket behov for faglig oppdatering.....	17
Tabell 46. Foretrukket situasjon om man kunne velge fritt uten å ta økonomiske hensyn.....	17
Tabell 47. Viktigste produksjonen på gårdsbruket.....	18
Tabell 48. Sannsynlige utviklingstrekk på bruket de neste fem årene.....	18
Tabell 49. Sannsynlige alternativer for gårdsbruket om 20 år.	18
Tabell 50. Enighet i påstanden 'jeg opplever at jeg har nok ferie- og fridager'.....	19
Tabell 51. Enighet i påstanden 'mer fritid er viktigere enn økt inntekter'.....	19
Tabell 52. Enighet i påstanden 'det er vanskelig å skaffe avløser når jeg skal ha fri'.....	19
Tabell 53. Enighet i påstanden 'jeg skulle gjerne ha holdt bedre kontakt med familie og venner'.....	19
Tabell 54. Enighet i påstanden 'jeg skulle gjerne ha hatt flere fortrolige venner'.....	20
Tabell 55. Enighet i påstanden 'jeg føler meg ofte ensom som gårdbruker'.....	20

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 56. Enighet i påstanden 'stort sett er det slik at 'alle kjenner alle'.....	20
Tabell 57. Enighet i påstanden 'det er for mye sladder'.....	20
Tabell 58. Enighet i påstanden 'det er god dugnadsånd'.....	21
Tabell 59. Enighet i påstanden 'andre reagerer negativt hvis man skiller seg ut'.....	21
Tabell 60. Enighet i påstanden 'folk bryr seg på en positiv måte'.....	21
Tabell 61. Enighet i påstanden 'nye ideer og forslag blir tatt imot med åpenhet'.....	21
Tabell 62. Enighet i påstanden 'innflyttere har vanskelig for å bli inkludert i lokalmiljøet'.....	22
Tabell 63. Enighet i påstanden 'det er trygt og godt å bo på bygda'.....	22
Tabell 64. Enighet i påstanden 'det er for mye støy og uro i byene'.....	22
Tabell 65. Enighet i påstanden 'jeg bruker ofte kulturtilbudene som finnes i byene'.....	22
Tabell 66. Enighet i påstanden 'jeg foretrekker å feriere ute i naturen framfor byferier'.....	23
Tabell 67. Enighet i påstanden 'folk som bor på bygda har et bedre liv enn de som bor i byene'.....	23
Tabell 68. Enighet i påstanden 'byfolk er mer tolerante enn bygdefolk'.....	23
Tabell 70. Enighet i påstanden 'det er enklere å skape sitt eget liv i byen'.....	23
Tabell 71. Enighet i påstanden 'byfolk har et fremmed forhold til naturen'.....	24
Tabell 72. Bøndernes tilfredshet med ni ulike levekårsfaktorer.....	24
Tabell 73. Syn på den økonomiske utviklingen i egen husstand de siste fem årene.....	24
Tabell 74. Antatt økonomisk utvikling i egen husstand de neste fem årene.	24
Tabell 75. Vanskeligheter med å klare de løpende utgifter til mat, transport, bolig og lignende i løpet av siste år..	25
Tabell 76. Husstandens muligheter til å spare penger.....	25
Tabell 77. Husstandens samlede netto næringsinntekt fra jord- og skogbruket i 2007.....	25
Tabell 78. Husstandens samlede nettoinntekt i 2007.....	25
Tabell 79. Andelen av husstandens samlede inntekter som kommer fra gårdsdriften i 2001.....	26
Tabell 80. Enighet i påstanden 'gårdbrukere tjener for lite i forhold til andre yrkesgrupper'.....	26
Tabell 81. Enighet i påstanden 'heltdsgårdbrukere bør prioriteres inntektsmessig i årene framover'.....	26
Tabell 82. Enighet i påstanden 'inntektene varierer for mye mellom ulike produksjonstyper'.....	26
Tabell 83. Enighet i påstanden 'inntektssystemet belønner i for liten grad de mest effektive gårdbrukerne'.....	27
Tabell 84. Enighet i påstanden 'gårdsdrift er en livsstil mer enn et yrke'.....	27
Tabell 85. Enighet i påstanden 'jeg ser på meg selv som en småbedriftsleder'.....	27
Tabell 86. Enighet i påstanden 'jeg er stolt over å være bonde'.....	27
Tabell 87. Syn på i hvilken grad gårdbrukeryrket jevnt over verdsettes av ulike grupper.....	28
Tabell 88. Syn på i hvilken grad det norske landbruket bør prioritere ulike oppgaver.....	28
Tabell 89. Hvem man tror vil ta over gården.....	28
Tabell 90. Viktigste årsak til ingen vil ta over gårdsbruket.....	29
Tabell 91. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for samdrift'.....	29
Tabell 92. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for aksjeselskap...'.....	29
Tabell 93. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for maskinsamarbeid'.....	29
Tabell 94. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for tilleggsnæringer'.....	30
Tabell 95. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for tilleggsproduksjon'.....	30
Tabell 96. Enighet i påstanden 'på grunn av landbrukspolitikken som føres, vil mange kvie seg for å ta over...'.....	30
Tabell 97. Enighet i påstanden 'det er for mange offentlige reguleringer i landbruket'.....	30
Tabell 98. Enighet i påstanden 'alt i alt synes jeg at jeg får god hjelp fra landbruksforvaltningen'.....	31
Tabell 99. Enighet i påstanden 'odelsloven bør opprettholdes'.....	31
Tabell 100. Enighet i påstanden 'bo- og driveplikten bør opprettholdes'.....	31
Tabell 101. Enighet i påstanden 'det er for lite markedstilpasning i norsk landbruksproduksjon'.....	31
Tabell 102. Enighet i påstanden 'myndighetene bør oppfordre flere jenter til å ta over gårdsbruk'.....	32
Tabell 103. Enighet i påstanden 'slik som det er i dag, er det enklere for gutter enn jenter...'.....	32
Tabell 104. Enighet i påstanden 'dyrene på økologiske gårder har det bedre ...'.....	32
Tabell 105. Enighet i påstanden 'mat som er produsert økologisk, er ikke i vesentlig grad bedre.....	32
Tabell 106. Enighet i påstanden 'å produsere maten økologisk er bedre for miljøet...'.....	33
Tabell 107. Enighet i påstanden 'det konvensjonelle landbruket i Norge er økologisk nok'.....	33
Tabell 109. Enighet i påstanden 'det norske landbruket er i det store og hele miljøvennlig'.....	33
Tabell 110. Enighet i påstanden 'det nåværende husdyrholdet foregår illefredstillende...'.....	33
Tabell 111. Enighet i påstanden 'Transportavstandene fra gården til slakterier er for lang...'.....	34
Tabell 112. Enighet i påstanden 'det er liten grunn til å bekymre seg over om mat produsert i Norge...'.....	34
Tabell 113. Enighet i påstanden 'bøndene kan best fremme sine interesser (...)i samvirkeorganisasjoner'.....	34
Tabell 114. Enighet i påstanden 'jeg er villig til å få en lavere produktpris hvis ...'.....	34
Tabell 115. Enighet i påstanden 'medlemsdemokratiet hindrer samvirkeorganisasjonene i markedet.....	35

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

<i>Tabell 116. Enighet i påstanden 'samvirkeprinsippene blir ikke ivaretatt dersom selskapene blir for store'.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabell 117. Enighet i påstanden 'samvirket trenger konkurranse fra flere private aktører'</i>	<i>35</i>
<i>Tabell 118. Enighet i påstanden 'med dagens utvikling blir samvirkeorganisasjonene avleggs'.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabell 119. Enighet i påstanden 'ledelsen i samvirkeorganisasjonene gjør en god jobb.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabell 120. Syn på i hvilken grad ulike faktorer vil ha negativ eller positiv virkning på norsk konkurranseevne....</i>	<i>36</i>
<i>Tabell 121. Respondentens arbeid i gårdsdriften 2007.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabell 122. Ektefelle/partners arbeid i gårdsdriften 2007.</i>	<i>37</i>
<i>Tabell 123. Annen families arbeid i gårdsdriften 2007.</i>	<i>37</i>
<i>Tabell 124. Avløser/annen innleid hjelp arbeid i gårdsdriften 2007.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabell 125. Respondentens lønnsarbeid utenom gårdsdriften 2007.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabell 127. Produktivt jordbruksareal eid av bruket.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabell 128. Produktivt jordbruksareal drevet av bruket.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabell 129. Produktivt skogsareal eid av bruket.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabell 130. Produksjon på bruket.</i>	<i>39</i>
<i>Tabell 131. Melkekvote.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabell 132. Planer om kjøp eller salg av melkekvote de neste to årene.</i>	<i>39</i>
<i>Tabell 133. Driver med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabell 134. Hvor stor var netto næringsinntekt fra annen næringsvirksomhet.....</i>	<i>40</i>
<i>Tabell 135. Hvor stor betydning har følgende forhold har for at du/dere valgte å starte med ny næring.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabell 135. Betydningen av inntekter fra annen næringsvirksomhet.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabell 138. Antagelse om fremtidig omfang av annen næringsvirksomhet enn tradisjonelt jord- og skogbruk?.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabell 139. Partipreferanse.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabell 140. EU-standpunkt.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabell 141. EØS-standpunkt.</i>	<i>42</i>
<i>Tabell 142. WTO-standpunkt.....</i>	<i>42</i>

1 Undersøkelsens formål og profil

"Trender i norsk landbruk" (Trendundersøkelsen) er en spørreundersøkelse blant norske gårdbrukere som gjennomføres av Norsk senter for bygdeforskning (Bygdeforskning). Undersøkelsen repliseres hvert annet år, slik at man på sikt får etablert en database som gir informasjon om utviklingen innen landbruket over tid. Årets undersøkelse er den fjerde i rekken. Trendundersøkelsen er finansiert av Bygdeforskning. Det er blitt laget fylkesvise underutvalg som er finansiert av de respektive fylker.

Formålet med undersøkelsen er tredelt. *For det første* ønsker vi å bidra til den generelle kunnskapsproduksjonen om norsk landbruk. Landbruket er generelt sett godt kartlagt som næring, i statistisk forstand, men likevel er det fortsatt en rekke felt der man mangler gode data sett fra et forskningsmessig ståsted. Dette gjelder spesielt i forhold til ulike sosiokulturelle forhold innen landbruket. Det må understrekes at i forhold til eksisterende statistikkproduksjon om det norske landbruket (Statistisk sentralbyrå, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning og flere) er Trendundersøkelsen en supplerende undersøkelse. I den grad likelydende tema er dekket opp i Trendundersøkelsen og andre institusjoners undersøkelser, skyldes dette enten behovet for hyppigere tidsserier eller et ønske om metodisk validering av enkeltspørsmål. Resultatene fra Trendundersøkelsen må sees i sammenheng med resultatene fra den øvrige landbruksstatistikken for å gi fullt utbytte (se bl.a. Rogstad 2000).

For det andre ønsker Bygdeforsknings forskere å etablere en "ressursdatabase" om landbruket innenfor våre prioriterte forskningsområder. En slik database vil ligge til grunn for det løpende forskningsarbeidet ved senteret, blant annet som utgangspunkt for foredrag og kronikker. Videre vil Trendundersøkelsen bidra til å identifisere nye problemstillinger innen landbruksforskningen

For det tredje vil databasen fra Trendundersøkelsen gi et godt kunnskapsbasert utgangspunkt for Bygdeforsknings bidrag til den løpende, offentlige landbruksdebatten.

Undersøkelsens profil

Vi har lagt vekt på å rendyrke spesielt tre innfallsvinkler som tidligere bare i mindre grad er dekket opp av andre statistikkprodusenter.

1: "Sosio-kulturelle" sider ved landbruket. De mer rendyrkede økonomiske og strukturelle aspekter ved landbruket synes allerede å være godt dekket opp i den eksisterende statistikkproduksjonen. Det samme gjelder levekårssituasjonen for landbruksbefolkningen.

2: Nåtid og framtid (men ikke fortid). Vi ønsker å få kunnskap om hvordan det "står til" i landbruket i dag. Samtidig ønsker vi å få informasjon om hva bøndene tenker om hva som vil skje i tiden framover – blant annet fordi det også forteller noe om dagens situasjon.

3: Vi har også valgt å prioritere en "subjektiv" innfallsvinkel fremfor mer "objektive" indikatorer. Vi fokuserer på hva *bøndene*, som jo tross alt er de mest sentrale aktørene i norsk landbruk, tenker, mener og planlegger. Dette kan så kobles sammen med mer klassiske data om produksjonstype, størrelse på bruket osv.

Fire innfallsvinkler

Grovt sett består undersøkelsen av seks grunnleggende typer spørsmål, som vi skjematisk kan sette opp som nedenfor.

A: Hvordan vurderer bøndene *dagens situasjon* på gårdsbruket/innen landbruket?

- generelt om pessimisme/optimisme innen landbruket
- hva er problemfeltene i landbrukshverdagen?
- hvordan organiserer man gårdsdriften?
- forholdet til andre aktører innen landbruket?

B: Hvordan vurderer bøndene den *fremtidige utviklingen* på gårdsbruket / innen landbruket?

- hvordan vil man endre gårdsdriften?
- hvilke tilpasningsstrategier velger landbruksfamilien?
- hvilke endringer forventes i forhold til rammevilkår
- ønsket utvikling i forhold til landbrukspolitikk mv.

C: Hvem (i "sosiokulturell" betydning) er dagens bønder? (oppvekststed, hvorfor være gårdbruker, yrkesidentitet, ønsker i forhold til hel-/deltid).

D: Bakgrunnsvariabler (kjønn, alder, sivilstatus/barn, utdanning, overtakelsesår, inntekt, produksjonsformer, arbeidsinnsats, partipreferanser)

E: Annen næringsaktivitet og tjenesteyting (typer, omfang, og betydning av ulike typer av næringsaktivitet ved siden av gårdsdrifta)

F: Andre spørsmål (f.eks. medlemskap i faglagene)

I tillegg til de nevnte spørsmålene er det ved hver ny runde av trendundersøkelsen ett sett av spørsmål som varierer fra gang til gang, og som er lagt inn enten fordi de er av spesiell interesse for prosjekter ved Bygdeforskning, eller fordi eksterne interessenter ønsker å kjøpe inn spørsmål om spesielle tema. Disse spørsmålene er ikke referert i denne rapporten.

2 Metode

Vi skal kort gjøre rede for de viktigste metodiske forholdene knyttet til etableringen av undersøkelsen.

Populasjon

Målgruppen for undersøkelsen er norske gårdbrukere. Denne gruppen (populasjonen) kan defineres på en rekke forskjellige måter. Vi har valgt følgende operasjonalisering:

Personer som er hoveddrivere på gårdsbruk med et dyrka areal på minst 5 daa.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Valget av 5 daa som grense kan diskuteres. Vårt valg følger SSBs operasjonalisering i "Leve-kårsundersøkelse blant landbruksbefolkningen 2002" (Vågane 2002), med ett unntak, nemlig at bruk mellom 5 til 20 daa er utelatt i SSBs undersøkelse hvis de ikke har noen husdyrproduksjon. I Trendundersøkelsen er ikke husdyrproduksjon et utvalgs-kriterium.

Et alternativ ville vært å sette grensen på (f.eks.) 10 daa. I praksis har dette liten betydning for undersøkelsen, ettersom det er svært få bruk med mellom 5 og 10 daa (SSB 2000).

SSB har tidligere åpnet for at enkelte bruk under 5 daa – men som har annen produksjon av tilsvarende størrelse – inkluderes i deres utvalg i tilsvarende undersøkelser. Dette dreier seg i første rekke om drivhus. Denne gruppen utgjør så få at det ikke er problematisk å utelukke dem, slik vi har gjort (jfr. SSB 2000).

Vi har vurdert å sette en nedre og/eller øvre aldersgrense, ut fra at personer yngre enn 18 år eller eldre enn (f.eks.) 70 år sjelden vil ha gårdsdrift som hovedsyssel. Dette er imidlertid et argument som kan diskuteres. I tillegg utgjør det ikke noe problem for datamaterialet at gruppene inngår. Etter som det uansett dreier seg om et fåtall personer, har vi valgt å ikke sette noen slik aldersgrense.

Denne definisjonen av populasjonen for undersøkelsen har følgende konsekvenser som vi kort vil gjøre oppmerksom på:

Personer

Bruk som drives av andre enn personer, utelates. Dette gjelder blant annet bruk som drives av institusjoner. Undersøkelsen vil derfor ikke dekke *landbruket* i sin helhet, i den forstand at den ikke omfatter alle (både personer *og* organisasjoner) som dyrker mark eller driver med husdyrproduksjon.¹

Ennå er det likevel få bruk som ikke drives av personer.² At organisasjoner utelates fra undersøkelsen, er derfor ikke problematisk for undersøkelsen, og utvalget gir et dekkende bilde av norsk landbruk i sin helhet tross denne avgrensningen. Dette kan derimot bli en utfordring i kommende år, f.eks. hvis det etter hvert blir utbredt å organisere landbruksdrift gjennom (f.eks.) aksjeselskap og dersom det på disse brukene ikke lenger gir mening å snakke om én "hoveddriver".

Samdrifter

Samdrifter er ikke med som egne enheter i undersøkelsen. Derimot er deltakere i samdrifter som har egen produksjon utenfor samdriften (f.eks. forproduksjon), og som derfor søker og mottar produksjonstilskudd til eget bruk, med i utvalget på lik linje med alle andre.

Per 17. februar 2007 var det 2 300 registrerte samdrifter i Produsentregisteret, og disse utgjør slik sett fortsatt en mindre del av landbruket.

¹ I praksis har vi løst dette ved å luke ut alle bruk som er organisert på *andre* måter enn som enkeltmannsforetak (AS, ANS etc.) De resterende foretakene kan knyttes til en bestemt person (med fødselsnummer), som man kan anta er den personen som er 'hovedbruker'.

² Per 17. februar 2007 var bare 3 332 av de 56 827 registrerte landbruksforetakene i Produsentregisteret registrert som annet enn enkeltmannsforetak.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

"Manne-undersøkelse"

Vi vil også gjøre oppmerksom på at undersøkelsen vil ha sterk overvekt av mannlige informanter, ettersom den store majoriteten av *registrerte* hovedbrukere er menn. Slik sett er det først og fremst den mannlige delen av landbruksbefolkningen som kommer til uttrykk i Trendundersøkelsen.

Det er et problem at mange av hovedbrukernes partnere (altså som regel kvinner) kan sies å være like mye "gårdbrukere" som personene som i utgangspunktet er inkludert i populasjonen, slik denne er definert ovenfor.

Dette betyr i prinsippet en feilvridning av utvalget sett i forhold til populasjonen. Problemet er vanskelig å løse i praksis, ettersom det ikke finnes noe fullstendig "gårdbrukerregister" som favner alle som kunne vært definert som bønder ut fra et visst minimum av arbeidsinnsats som kriterium. Uansett synes ikke dette å være et større problem enn at feilkilden kan vurderes som akseptabel, med de forbeholdene som er tatt overfor.

Samtidig må det understrekes at det ikke er en *landbruksbefolknings*-undersøkelse som gjennomføres, i den forstand at landbruksbefolkningen favner langt flere enn de registrerte hoveddriverne av brukene (f.eks. ektefelle, søsken, barn etc). Slik sett skiller denne undersøkelsen seg fra f.eks. SSBs levekårsundersøkelser i landbruket.

Trekking av utvalg

Utvalget for Trendundersøkelsen 2008 er trukket fra *Produsentregisteret*, som i dette henseende er samsvarende med Landbruksregisteret. Dette er et register over alle registrerte *landbruksforetak*

- som driver landbruksdrift og som søker om produksjonstilskudd til et gårdsbruk,
- eller som registreres gjennom et av de andre tilknyttede registrene, f.eks. i forbindelse med omsetning av jordbruksprodukter.

I praksis betyr dette at så godt som alle aktuelle gårdsbruk er registrerte i Produsentregisteret.

Dagens regelverk for produksjonstilskudd stiller for øvrig som krav for å få tildelt produksjonstilskudd at brukene er registrert i Enhetsregisteret og Merverdiavgiftsmanntallet, og videre at bruket kan levere årsoppgave som landbruksforetak. Også i dette tilfellet er det imidlertid stort sett mindre bruk som faller utenfor produksjonsregisteret, og de fleste av disse skal ikke være med i Trendundersøkelsen, jfr. 5 daa-kriteriet.

Uansett er det slik at de fleste av brukene som faller fra på grunn av disse begrensningene i forhold til tildeling av produksjonstilskudd – men som likevel har et visst produksjonsomfang – fanges opp gjennom de andre registrene som er tilknyttet Produsentregisteret.

Beregning av bruttoutvalg

Produsentregisteret inneholder navn på alle registrerte landbruksforetak som fyller kriteriene for å inkluderes i registeret (dvs. at de enten søker og får innvilget produksjonstilskudd, eller fanges opp av et av de øvrige delregistrene som Produsentregisteret fører). Per 17 desember 2007 var det registrert 56 827 landbruksforetak.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

En del av disse brukene lukkes ut på grunn av begrensningene nevnt i avsnitt 2.1. (Disse kategoriene kan være overlappende):

- 1 444 bruk er mindre enn 5 daa
- 2 300 sandrifter
- 3 332 bruk er ikke registrert som enkeltmannsforetak

Vi kan ellers nevne at "hovedbruker" i Produsentregisteret er definert som den personen som underskriver søknaden om produksjonstilskudd. I innledningen til selve spørreskjemaet ble det for øvrig presisert at det er "hoveddriver" som skal fylle ut spørreskjemaet. Dette vil til dels korrigere feil som skyldes at spørreskjemaet adresseres til andre enn den som er den faktiske hoveddriveren av gårdsbruket.

Produsentregisteret garanterer videre at deres rutiner sikrer at avdøde personer ikke inngår i trekkegrunnet.

I alt ble 3 200 navn trukket ut til utvalget (bruttoutvalg). Det viste seg at noen av disse hadde avsluttet driften, og således ikke hørte til i populasjonen, og det var også en håndfull personer som av andre årsaker ikke skulle vært inkludert i populasjonen (f.eks. døde personer). Det endelige bruttoutvalget var på 3 161.

Praktisk gjennomføring

Analyseinstituttet Sentio AS stod for den praktiske gjennomføringen av datainnsamlingen i 2004. Spørreskjema ble sendt ut medio januar, med puring i slutten av februar. Svarene ble scannet automatisk, med påfølgende manuell kvalitetssikring.

Utforming av spørsmål

Spørsmålene i spørreskjemaet er utarbeidet av Bygdeforskning, og bygger på spørreskjemaene fra 2002, 2004 og 2006. Spørreskjemaet fra 2002 dro i noen grad nytte av tidligere spørsmålsformuleringer i andre undersøkelser, både ved Bygdeforskning og andre forskningsinstitusjoner.³ I tillegg til å bedre validiteten til spørsmålene, åpner dette også for retrospektive analyser. Det at man nå har data for 2002, 2004, 2006 og 2008 med stort sett likelydende spørsmål gir en god mulighet for å si noe om utviklingstrekk i landbruksbefolkningen

Frafall og svarprosent

Av utvalget på 3 161 personer, returnerte 1607 ferdig utfylte spørreskjemaer. Det gir en svarprosent på 51 prosent. Dette er en tilfredsstillende høy svarprosent⁴, og det er i utgangspunktet god grunn til å anta at resultatene i undersøkelsen er representative for norske bønder i sin helhet.

Det sentrale spørsmålet er likevel i hvilken grad frafallet er systematisk: Er det spesielle grupper innen landbruket som har latt være å besvare skjemaet, eller er frafallet jevnt fordelt? I det

³ Se Vik og Rye (2006) for en oversikt.

⁴ I de senere år har lav svarprosent generelt sett vært et problem ved innsamling av surveydata. Sammenlignet med mange andre surveyer er en svarprosent på 51 meget bra.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

følgende skal vi vurdere dette spørsmålet ut fra resultatene i Trendundersøkelsen 2008 for noen sentrale variabler.

Vurdering av utvalgets representativitet

Kjønn: Andelen kvinnelige bønder i landbruket avhenger av hvordan man definerer "bonde" (se ovenfor). I SSB's oversikt over strukturen i jordbruket 2007 utgjør kvinneandelen blant personlige brukere 13.9 prosent av landbruket (SSB, 2008). I trendundersøkelse for 2008 er kvinneandelen på 12.0 prosent.

Alder: Gjennomsnittsalderen for hovedbrukerne i Produsentregisteret er 49 år. Vårt nettoutvalg er ikke langt unna; snittalderen er 50.1 år.

Geografi: I tabell 1 viser vi hvordan den fylkesvise fordelingen er i henholdsvis Produsentregisteret og vårt nettoutvalg. Avvikene er, som vi ser i tabell 1, svært små.

Tabell 1: Fylkesvis fordeling av informantene i Trendundersøkelsen 2008 sammenlignet med Produsentregisteret (Fra søknad om produksjonstillegg 31.7.2007)

	Trendundersøkelsen 2008	Produsentregisteret
Østfold	5.4	5.3
Akershus	5.4	5.1
Oslo	0.0	0.0
Hedmark	10.1	8.1
Oppland	10.9	11.2
Buskerud	5.5	5.2
Vestfold	3.6	3.4
Telemark	3.6	3.3
Aust-Agder	1.4	1.5
Vest-Agder	2.1	2.4
Rogaland	8.3	10.0
Hordaland	7.1	6.9
Sogn og Fjordane	5.6	7.2
Møre og Romsdal	6.9	6.7
Sør-Trøndelag	7.2	7.0
Nord-Trøndelag	8.2	7.7
Nordland	5.5	5.5
Troms	2.4	2.6
Finnmark	0.9	0.8
	100.0	100.0

Produksjon: I grove trekk tilsvarende produksjonen til brukene som deltar i undersøkelsen til den samlede produksjonen innen norsk landbruk. I tabell 2 gir vi noen eksempler på dette. Vi ser av tabellen at andelen som driver med melk er noe høyere i Trendundersøkelsen enn det vi finner i landbruksbefolkningen.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 2: Fordeling på produksjoner, Trendundersøkelsen 2008 sammenlignet med SSB's jordbruksstatistikk (SLF 2008 mht melkekvote).

	Trendundersøkelsen 2008	SSB 2008/SLF 2007
Bruk med korn	33.8 prosent	30.4 prosent
Bruk med sau	32.0 prosent	32.1 prosent
Bruk med storfe	43.5 prosent	55.7 prosent
Bruk med melkeproduksjon	32.3 prosent	26.6 prosent
Gjennomsnittlig melkekvote (liter)	117.430 liter	113.687 liter (SLF)

* NB: Summen av de ulike brukstypene summerer seg til mer enn 100 ettersom noen bruk har flere typer produksjoner.

Bruksstørrelse: Vi kan videre sammenligne bruksstørrelsen i vårt utvalg med SSBs statistikk. Igjen er det et svært stort samsvar, selv det er en svakhet at vi ikke kan sammenligne undergrupper på bruk over 100 dekar.

Tabell 3. Bruksstruktur (areal drevet av bruket). Trendundersøkelsen 2004-2008 sammenlignet med SSB's statistikk på bruksstruktur (2008). Prosent

	Trendundersøkelsen			SSB
	2004	2006	2008	2005
5-49 dekar	14.9	10.6	11.6	12.1
50-99 dekar	20.4	20.0	18.3	19.3
100 dekar +	64.8	69.3	70.1	68.6

Så vidt vi kan se er derfor konklusjonen klar: Det er ikke betydelige avvik mellom sammensetningen av bøndene som deltok i Trendundersøkelsen 2008 og den norske bondebefolkningen. Det er derfor grunnlag for å betrakte Trendundersøkelsen 2008 som representativ for norske bønder, slik som denne gruppen er definert ovenfor.

3 Forskjeller mellom undersøkelsene

Utvalgene i Trendundersøkelsene fra 2002, 2004, 2006 og 2008 er direkte sammenlignbare, i den forstand at vi alle gangene har klart å fange opp 'personer som er hoveddrivere på gårdsbruk med et dyrka areal på minst 5 daa'.

Derimot bør man være klar over at denne gruppen *som helhet* har endret seg. For eksempel har gjennomsnittlig bruksstørrelse økt i løpet av toårsperioden. Ved sammenligninger må man i spesielle situasjoner vurdere om utvalgene må veie utvalg opp mot hverandre.

Når det gjelder selve spørreskjemaet er det gjort enkelte endringer; noen få spørsmål er utelatt mens vi har lagt til et fåtall nye spørsmål. I tillegg er formuleringen på noen få spørsmål endret som en konsekvens av at vi oppdaget at de kunne være tvetydige eller noe upresise. De endringer som er gjort er likevel små, og vi etterstreber kontinuitet i spørreskjemaet slik at resultatene i størst mulig grad er sammenlignbare fra år til år. Likevel bør man sjekke for mulige endringer i spørsmål hvis man ønsker å sammenligne resultatene over tid.

For en fullstendig oversikt over endringene i spørreskjemaet, se Vik og Rye (2006) og Vik (2008)

De endringer som er foretatt i spørreskjemaet, betyr at tabellnummereringen er noe ulik i denne rapporten i forhold til den tidligere rapporten. Tabellteksten er derimot den samme, og det skulle derfor være relativt enkelt for leserne å sammenligne resultatene fra de ulike undersøkelsene.

4 Frekvenstabeller

Nedenfor er hver enkelt variabel i undersøkelsen framstilt i frekvenstabeller som skal gi en oversiktlig framstilling for leseren. Fremdriften i presentasjonen følger for øvrig spørsmålsrekkefølgen i spørreskjemaet, som ligger vedlagt bak i denne rapporten.

Tabell 4. Kjønn. Prosent. N (1587)

	Prosent
Mann	88
Kvinne	12
Total	100

Tabellen er basert på spørsmål 1 i spørreskjemaet.

Tabell 5. Alder. Prosent. N (1566)

	Prosent
Under 30 år	2
30-39 år	14
40-49 år	31
50-59 år	32
60-69 år	19
Over 70 år	2
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 2 i spørreskjemaet.

Tabell 6. Sivilstand. Prosent. N (1595)

	Prosent
Gift/samboende	85
Skilt/separert	4
Enke/enkemann	2
Enslig	10
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 3 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 7. Har din ektefelle/samboer barn fra tidligere forhold? Prosent. N(1325)

	Prosent
Ja	14
Nei	86
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 4 i spørreskjemaet.

Tabell 8. Har du barn? Prosent. N(1636)

	Prosent
Barn med nåværende partner	75
Barn fra tidligere forhold	15
Har ikke barn	14
Totalt	104

Tabellen er basert på spørsmål 5 i spørreskjemaet.

Tabell 9. Vil du anbefale noen av barna å ta over bruket etter deg? Prosent. N(1369)

	Prosent
Ja	57
Nei	15
Vet ikke	28
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 6 i spørreskjemaet.

Tabell 10. Antall barn under 18 år i husstanden. Prosent. N (1047)

	Prosent
Ingen	32
Ett barn	22
To barn	26
Tre barn	15
Fire barn	4
Fem eller flere barn	1
Totalt	100

Gjennomsnitt 1.43 barn under 18 år.

Tabellen er basert på spørsmål 7 i spørreskjemaet.

Tabell 11. Antall barn over 18 år i husstanden. Prosent. N (754)

	Prosent
Ingen	58
Ett barn	33
To barn	8
Tre barn	1
Fire barn	0
Totalt	100

Gjennomsnitt 0.53 barn over 18 år.

Tabellen er basert på spørsmål 7 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 12. Høyeste fullførte utdanning. Prosent. N (1600)

	Prosent
Grunnskole eller tilsvarende	16
Videregående skole, yrkes-/landbruksfag	48
Videregående skole, allmennfag/gymnas	12
Universitets-/høgskole inntil 4 år	14
Universitets-/høgskole over 4 år	9
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 8 i spørreskjemaet.

Tabell 13. Fullført landbruksfaglig utdanning på videregående skole, høgskole, universitet eller tilsvarende nivå. Prosent. N (1577)

	Prosent
Nei, ingen landbruksfaglig utdanning	54
Ja, videregående skole	38
Ja, universitets-/høgskole	8
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 9 i spørreskjemaet.

Tabell 14. Oppvekststed. Prosent. N (1595)

	Prosent
Har vokst opp på dette gårdsbruket	71
Har vokst opp på et gårdsbruk	15
Har vokst opp på bygda, men ikke på et gårdsbruk	10
Har bodd på bygda bare mindre deler av min oppvekst	1
Har ikke vokst opp på bygda	3
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 10 i spørreskjemaet.

Tabell 15. Medlemskap i ulike organisasjoner. Prosent. N (3988)

	Prosent
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	13
Norges Bondelag	64
Landbrukets HMS-tjeneste	25
Norsvin	6
Felleskjøpet	79
Nortura (egg/fjørfe)	6
Nortura (svin/storfe/lam)	55
Landkreditt	16

Tabellen er basert på spørsmål 11 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 16. Yrkesidentitet. Prosent. N (1579)

	Prosent
Først og fremst yrkesidentitet som gårdbruker	57
Først og fremst yrkesidentitet gjennom annet yrke	36
Vet ikke	7
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 12 i spørreskjemaet.

Tabell 17. Landbruksinteresse som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1549)

	Prosent
Stor betydning	59
Noe betydning	34
Liten betydning	5
Ingen betydning	1
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 18. Ønske om å være selvstendig som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1506)

	Prosent
Stor betydning	42
Noe betydning	39
Liten betydning	14
Ingen betydning	5
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 19. Interesse for et liv på bygda som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1502)

	Prosent
Stor betydning	49
Noe betydning	39
Liten betydning	10
Ingen betydning	2
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 20. Følelse av plikt til å drive gården videre som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1557)

	Prosent
Stor betydning	27
Noe betydning	39
Liten betydning	21
Ingen betydning	13
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 21. At gårdsdriften gir gode inntektsmuligheter som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1506)

	Prosent
Stor betydning	12
Noe betydning	31
Liten betydning	34
Ingen betydning	22
Totalt	99

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 22. Mangler per i dag andre jobbmuligheter som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1485)

	Prosent
Stor betydning	6
Noe betydning	8
Liten betydning	16
Ingen betydning	70
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 23. Manglet andre jobbmuligheter da man tok over gården som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1527)

	Prosent
Stor betydning	4
Noe betydning	8
Liten betydning	19
Ingen betydning	70
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 24. At ektefelle/samboer har ønske om å drive gård som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1480)

	Prosent
Stor betydning	13
Noe betydning	18
Liten betydning	19
Ingen betydning	50
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 25. Å bidra med noe positivt til samfunnet som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1518)

	Prosent
Stor betydning	25
Noe betydning	44
Liten betydning	18
Ingen betydning	13
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 26. At gårdsdriften gir en god ramme for egne barns oppvekstmiljø som betydning for at man er gårdbruker. Prosent. N (1503)

	Prosent
Stor betydning	50
Noe betydning	36
Liten betydning	7
Ingen betydning	7
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 13 i spørreskjemaet.

Tabell 27. Når overtok en hovedansvaret for driften. Prosent. N (1581)

	Prosent
Før 1960	1
1960-69	4
1970-79	18
1980-89	30
1990-99	28
2000 eller senere	20
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 14 i spørreskjemaet.

Tabell 28. Odelsrett til bruket. Prosent. N (1591)

	Prosent
Nei, hadde ikke odelsrett til gården	19
Ja, jeg (første odelsberettigede)	53
Ja, jeg (ikke første odelsberettigede)	21
Ja, min ektefelle (første odelsberettigede)	5
Ja, min ektefelle (ikke første odelsberettigede)	3
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 15 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 29. Del av melkesandrift. Prosent. N (1576)

	Prosent
Gården er en del av samdrift	9
Gården er ikke del av samdrift, men vi har konkrete planer om samdrift	2
Gården er ikke del av samdrift	89
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 16 i spørreskjemaet.

Tabell 30. Frekvens på samarbeid med andre gårdsbruk om arbeidsoppgaver i tilknytning til driften. Prosent. N (1375)

	Prosent
Ofte	14
Av og til	53
Aldri/så å si aldri	33
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 17 i spørreskjemaet.

Tabell 31. Standarden på driftsbygningene. Prosent. N (1588)

	Prosent
God	34
Middels	51
Dårlig	15
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 18 i spørreskjemaet.

Tabell 32. Standarden på maskinparken. Prosent. N (1590)

	Prosent
God	36
Middels	53
Dårlig	11
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 19 i spørreskjemaet.

Tabell 33. Eiendomsforhold til bruket. Prosent. N (1584)

	Prosent
Bruket eies av meg	54
Bruket eies av min ektefelle/samboer	4
Bruket eies av meg og min ektefelle/samboer i fellesskap	37
Jeg/vi forpakter/leier bruket	3
Jeg/vi driver bruket på vegne av eier i nærmeste familie	1
Annet	1
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 20 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 34. Konvensjonell/økologisk produksjon. Prosent. N (1566)

	Prosent
Konvensjonell produksjon	93
Økologisk produksjon inkludert i Debio-ordningen	5
Begge deler/under omlegging	2
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 21 i spørreskjemaet.

Tabell 35. Planer om omlegging til økologisk drift. Prosent. N (1482)

	Prosent
Planer om omlegging	3
Ikke planer om omlegging	81
Vet ikke	16
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 22 i spørreskjemaet.

Tabell 36. Endringer i det økonomiske resultatet fra gårdsdriften de siste fem år. Prosent. N (1582)

	Prosent
Endret seg i positiv retning	19
Ingen endring	27
Endret seg i negativ retning	47
Vet ikke	5
Bruket har vært i drift i mindre enn fem år	2
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 23 i spørreskjemaet.

Tabell 37. Syn på hvordan det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg de neste fem år. Prosent. N (1586)

	Prosent
Endret seg i positiv retning	36
Ingen endring	23
Endret seg i negativ retning	23
Vet ikke	18
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 24 i spørreskjemaet.

Tabell 38. Sannsynlighet for større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene. Prosent. N (1593)

	Prosent
Svært sannsynlig	13
Ganske sannsynlig	18
Lite sannsynlig	52
Usannsynlig	17
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 25 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 39. Endringer i maskin- og redskapsparken i løpet av de neste fem årene. Prosent. N (1573)

	Prosent
Det vil skje en betydelig opprustning	2
Det vil skje en viss opprustning	25
Maskin/redskapsparken vil bli holdt omtrent på dagens nivå	62
Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et visst omfang	6
Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et betydelig omfang	2
Vet ikke	3
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 26 i spørreskjemaet.

Tabell 40. Endringer i arealet dyrka mark de neste fem årene. Prosent. N (1593)

	Prosent
Ingen endring i arealet	45
Usikkert, vanskelig å si	26
Tar sikte på å redusere arealet dyrka mark	4
Tar sikte på å øke arealet dyrka mark	24
Annet	1
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 27 i spørreskjemaet.

Tabell 41. Hvordan øke arealet dyrka mark de neste fem årene. Prosent. N (599)

	Prosent
Nydyrking	11
Leie mer jord	19
Kjøpe ny jord	7

Tabellen er basert på spørsmål 28 i spørreskjemaet.

Tabell 42. Endringer i avirkningen i skogen de neste fem årene. Prosent. N (1581)

	Prosent
Har ikke gårdsskog av betydning	37
Ingen endringer i avirkning	38
Har planer om å øke avirkningen, men ikke på bekostning av annen landbruksproduksjon	14
Har planer om å øke avirkningen på bekostning av annen landbruksproduksjon	1
Vil minske avirkningen	4
Vet ikke	6
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 29 i spørreskjemaet.

Tabell 43. Sannsynlighet for at det vil skje endringer i brukets produksjonstyper (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) neste fem årene. Prosent. N (1584)

	Prosent
Svært sannsynlig	11
Ganske sannsynlig	13
Lite sannsynlig	54
Usannsynlig	23
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 30 i spørreskjemaet.

Tabell 44. Hvilke endringer i produksjoner vil skje de neste fem årene. Prosent. N (416)

	Prosent
Ny husdyrproduksjon vil bli startet	25
Eksisterende husdyrproduksjon vil bli nedlagt	61
Ny planteproduksjon vil bli startet	12
Eksisterende planteproduksjon vil bli nedlagt	15

Tabellen er basert på spørsmål 31 i spørreskjemaet.

Tabell 45. Dekket behov for faglig oppdatering. Prosent. N (1584)

	Prosent
I stor grad	23
I noen grad	56
I liten grad	18
Ikke i det hele tatt	3
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 32 i spørreskjemaet.

Tabell 46. Foretrukket situasjon om man kunne velge fritt uten å ta økonomiske hensyn. Prosent. N (1367)

	Prosent
Gårdsdrift på heltid	61
Deltidsarbeid ved siden av gårdsdriften	21
Heltidsarbeid ved siden av gårdsdriften	5
Heltidsarbeid uten gårdsdrift	6
Vet ikke	6
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 33 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 47. Viktigste produksjonen på gårdsbruket. Prosent. N (1459)

	Prosent
Melkeproduksjon	32
Husdyrproduksjon	36
Kornproduksjon	19
Annen planteproduksjon inklusive frukt og grønnsaker	7
Skog	3
Annen produksjon	3
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 34 i spørreskjemaet.

Tabell 48. Sannsynlige utviklingstrekk på bruket de neste fem årene. Flere kryss er mulig. Prosent. N (3014)

	Prosent
Produksjonsøkning	40
Produksjonsnedgang	14
Kostnadsreduksjoner	18
Økt arbeidsinnsats på bruket	14
Kulturlandskapstiltak	18
(Videre-)utvikling av tilleggsnæringer med utgangspunkt i gårdens ressurser	17
Videreforedling og/eller salg av gårdsprodukter	6
Jeg arbeider (mer) utenfor gården	20
Ektefelle/samboer arbeider (mer) utenfor gården	12
Jeg blir pensjonist	17
Legger ned gårdsdrifta, fortsatt bosatt på gården	15
Legger ned gårdsdrifta, flytter	2
Gårdsbruket blir fritidseiendom	1

Tabellen er basert på spørsmål 35 i spørreskjemaet.

Tabell 49. Sannsynlige alternativer for gårdsbruket om 20 år. Prosent. N (1531)

	Prosent
Gårdsbruket vil være drevet av dagens bruker	20
Gårdsbruket vil være drevet av barn eller slekt av dagens bruker	38
Gårdsbruket vil være forpaktet bort til andre	7
Gårdsbruket vil være nedlagt som selvstendig enhet	10
Gårdsbruket vil være solgt utenfor familien, men drevet som selvstendig enhet	3
Gårdsbruket vil være fritidseiendom	4
Annet	1
Vet ikke	18
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 36 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 50. Enighet i påstanden 'jeg opplever at jeg har nok ferie- og fridager'. Prosent. N (1652)

	Prosent
Helt uenig	34
Delvis uenig	19
Både og	20
Delvis enig	16
Helt enig	11
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 37 i spørreskjemaet.

Tabell 51. Enighet i påstanden 'mer fritid er viktigere enn økt inntekter'. Prosent. N (1565)

	Prosent
Helt uenig	16
Delvis uenig	17
Både og	32
Delvis enig	23
Helt enig	13
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 37 i spørreskjemaet.

Tabell 52. Enighet i påstanden 'det er vanskelig å skaffe avløser når jeg skal ha fri'. Prosent. N (1489)

	Prosent
Helt uenig	19
Delvis uenig	12
Både og	25
Delvis enig	19
Helt enig	25
Totalt	100

Tabell 53. Enighet i påstanden 'jeg skulle gjerne ha holdt bedre kontakt med familie og venner'. Prosent. N (1538)

	Prosent
Helt uenig	14
Delvis uenig	12
Både og	24
Delvis enig	28
Helt enig	22
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 37 i spørreskjemaet.

Tabell 54. Enighet i påstanden 'jeg skulle gjerne ha hatt flere fortrolige venner'. Prosent. N (1544)

	Prosent
Helt uenig	24
Delvis uenig	18
Både og	25
Delvis enig	20
Helt enig	13
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 37 i spørreskjemaet.

Tabell 55. Enighet i påstanden 'jeg føler meg ofte ensom som gårdbruker'. Prosent. N (1561)

	Prosent
Helt uenig	28
Delvis uenig	19
Både og	22
Delvis enig	18
Helt enig	14
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 37 i spørreskjemaet.

Tabell 56. Enighet i påstanden 'stort sett er det slik at 'alle kjenner alle'. Prosent. N (1591)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	7
Både og	16
Delvis enig	31
Helt enig	41
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 38 i spørreskjemaet.

Tabell 57. Enighet i påstanden 'det er for mye sladder'. Prosent. N (1565)

	Prosent
Helt uenig	13
Delvis uenig	24
Både og	34
Delvis enig	16
Helt enig	12
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 38 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 58. Enighet i påstanden 'det er god dugnadsånd'. Prosent. N (1566)

	Prosent
Helt uenig	8
Delvis uenig	11
Både og	35
Delvis enig	31
Helt enig	16
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 38 i spørreskjemaet.

Tabell 59. Enighet i påstanden 'andre reagerer negativt hvis man skiller seg ut'. Prosent. N (1563)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	18
Både og	37
Delvis enig	28
Helt enig	11
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 38 i spørreskjemaet.

Tabell 60. Enighet i påstanden 'folk bryr seg på en positiv måte'. Prosent. N (1560)

	Prosent
Helt uenig	3
Delvis uenig	9
Både og	36
Delvis enig	40
Helt enig	12
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 38 i spørreskjemaet.

Tabell 61. Enighet i påstanden 'nye ideer og forslag blir tatt imot med åpenhet'. Prosent. N (1562)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	13
Både og	47
Delvis enig	28
Helt enig	6
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 38 i spørreskjemaet.

Tabell 62. Enighet i påstanden 'innflyttere har vanskelig for å bli inkludert i lokalmiljøet'. Prosent. N (1565)

	Prosent
Helt uenig	12
Delvis uenig	26
Både og	36
Delvis enig	19
Helt enig	7
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 38 i spørreskjemaet.

Tabell 63. Enighet i påstanden 'det er trygt og godt å bo på bygda'. Prosent. N (1596)

	Prosent
Helt uenig	2
Delvis uenig	1
Både og	9
Delvis enig	29
Helt enig	58
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

Tabell 64. Enighet i påstanden 'det er for mye støy og uro i byene'. Prosent. N (1584)

	Prosent
Helt uenig	3
Delvis uenig	6
Både og	18
Delvis enig	26
Helt enig	47
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

Tabell 65. Enighet i påstanden 'jeg bruker ofte kulturtilbudene som finnes i byene'. Prosent. N (1565)

	Prosent
Helt uenig	29
Delvis uenig	24
Både og	30
Delvis enig	13
Helt enig	4
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 66. Enighet i påstanden 'jeg foretrekker å feriere ute i naturen framfor byferier'. Prosent. N (1580)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	10
Både og	32
Delvis enig	18
Helt enig	35
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

Tabell 67. Enighet i påstanden 'folk som bor på bygda har et bedre liv enn de som bor i byene'. Prosent. N (1582)

	Prosent
Helt uenig	3
Delvis uenig	4
Både og	32
Delvis enig	27
Helt enig	33
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

Tabell 68. Enighet i påstanden 'byfolk er mer tolerante enn bygdefolk'. Prosent. N (1573)

	Prosent
Helt uenig	30
Delvis uenig	21
Både og	37
Delvis enig	8
Helt enig	4
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

Tabell 70. Enighet i påstanden 'det er enklere å skape sitt eget liv i byen'. Prosent. N (1564)

	Prosent
Helt uenig	15
Delvis uenig	17
Både og	37
Delvis enig	21
Helt enig	10
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 71. Enighet i påstanden 'byfolk har et fremmed forhold til naturen'. Prosent. N (1576)

	Prosent
Helt uenig	3
Delvis uenig	12
Både og	38
Delvis enig	28
Helt enig	18
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 39 i spørreskjemaet.

Tabell 72. Bøndernes tilfredshet med ni ulike levekårsfaktorer på en skala fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds). Andel fornøyde, misfornøyde og gjennomsnittlig skåre.

	Fornøyde (verdi 8,9,10)	Misfornøyde (verdi 1,2,3)	Gjennomsnitt	N
Inntekt fra gårdsdrifta	4	60	3,29	1594
Arbeidsforhold, arbeidsmiljø	34	9	6,37	1576
Økonomien i din husholdning	27	18	5,74	1580
Det landbruksfaglige miljøet der du bor	29	13	6,02	1581
Din egen helse	44	10	7,00	1592
Ditt sosiale nettverk	47	7	6,93	1583
Ferie og fritid	22	31	5,16	1589
Tjeneste/servicetilbud i lokalsamfunnet	35	14	6,23	1584
Boforholdene	77	3	8,31	1591

Tabellen er basert på spørsmål 40 i spørreskjemaet.

Tabell 73. Syn på den økonomiske utviklingen i egen husstand de siste fem årene. Prosent. N (1589)

	Prosent
Endret seg i positiv retning	46
Ingen endring	30
Endret seg i negativ retning	21
Vet ikke	3
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 41 i spørreskjemaet.

Tabell 74. Antatt økonomisk utvikling i egen husstand de neste fem årene. Prosent. N (1591)

	Prosent
Endre seg i positiv retning	39
Ingen endring	35
Endre seg i negativ retning	11
Vet ikke	15
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 42 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 75. Vanskeligheter med å klare de løpende utgifter til mat, transport, bolig og lignende i løpet av siste år. Prosent. N (1586)

	Prosent
Ofte	3
Av og til	9
En sjelden gang	18
Aldri	70
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 43 i spørreskjemaet.

Tabell 76. Husstandens muligheter til å spare penger. Prosent. N (1585)

	Prosent
Ja	56
Nei, svært lite eller ingenting	44
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 43 i spørreskjemaet.

Tabell 77. Husstandens samlede netto næringsinntekt fra jord- og skogbruket i 2007. Prosent. N (1523)

	Prosent
Ingen inntekt/negativ inntekt	7
1-49 999 kr	20
50 000-99 999 kr	18
100 000-149 999 kr	14
150 000-199 999 kr	14
200 000-299 999 kr	13
300 000-399 999 kr	8
Over 400 000 kr	6
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 45 i spørreskjemaet.

Tabell 78. Husstandens samlede nettoinntekt i 2007. Prosent. N (1522)

	Prosent
Under 99 999 kr	3
100 000-199 999 kr	8
200 000-299 999 kr	16
300 000-399 999 kr	20
400 000-499 999 kr	19
500 000-599 999 kr	13
600 000-699 999 kr	8
Over 700 000 kr	13
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 46 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 79. Andelen av husstandens samlede inntekter som kommer fra gårdsdriften i 2001. Prosent. N (1529)

	Prosent
0%	8
1 - 25%	41
25%-50%	22
50%-75%	13
75% - 99%	10
100%	6
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 47 i spørreskjemaet.

Tabell 80. Enighet i påstanden 'gårdbrukere tjener for lite i forhold til andre yrkesgrupper'. Prosent. N (1586)

	Prosent
Helt uenig	2
Delvis uenig	1
Både og	5
Delvis enig	14
Helt enig	79
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 48 i spørreskjemaet.

Tabell 81. Enighet i påstanden 'heltidsgårdbrukere bør prioriteres inntektsmessig i årene framover'. Prosent. N (1576)

	Prosent
Helt uenig	10
Delvis uenig	9
Både og	16
Delvis enig	18
Helt enig	47
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 48 i spørreskjemaet.

Tabell 82. Enighet i påstanden 'inntektene varierer for mye mellom ulike produksjonstyper'. Prosent. N (1561)

	Prosent
Helt uenig	1
Delvis uenig	7
Både og	37
Delvis enig	37
Helt enig	18
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 48 i spørreskjemaet.

Tabell 83. Enighet i påstanden 'inntektssystemet belønner i for liten grad de mest effektive gårdbrukerne'. Prosent. N (1560)

	Prosent
Helt uenig	6
Delvis uenig	14
Både og	36
Delvis enig	29
Helt enig	15
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 48 i spørreskjemaet.

Tabell 84. Enighet i påstanden 'gårdsdrift er en livsstil mer enn et yrke'. Prosent. N (1574)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	9
Både og	22
Delvis enig	35
Helt enig	29
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 48 i spørreskjemaet.

Tabell 85. Enighet i påstanden 'jeg ser på meg selv som en småbedriftsleder'. Prosent. N (1567)

	Prosent
Helt uenig	7
Delvis uenig	9
Både og	24
Delvis enig	33
Helt enig	28
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 48 i spørreskjemaet.

Tabell 86. Enighet i påstanden 'jeg er stolt over å være bonde'. Prosent. N (1580)

	Prosent
Helt uenig	3
Delvis uenig	3
Både og	19
Delvis enig	27
Helt enig	48
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 48 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 87. Syn på i hvilken grad gårdbrukeryrket jevnt over verdsettes av ulike grupper. Skala fra 1 (svært lavt verdsatt) til 5 (svært høyt verdsatt). Prosent og gjennomsnittsverdier.

	1	2	3	4	5	Total	Snitt	N
I lokalsamfunnet	5	13	40	35	7	100	3.26	1588
I storsamfunnet	32	39	25	5	0	100	2.03	1584
Av media	36	42	19	3	0	100	1.88	1577
Av rikspolitikerne	32	42	24	3	0	100	1.97	1582
Av forbrukerne	15	28	38	18	1	100	2.61	1580
Av landbruksforvaltningen	8	15	40	31	6	100	3.14	1581

Tabellen er basert på spørsmål 49 i spørreskjemaet.

Tabell 88. Syn på i hvilken grad det norske landbruket bør prioritere ulike oppgaver. Prosent.

	Prioritere svakere	Prioritere som i dag	Prioritere sterkere	Sum	N
Sikre matproduksjon over hele landet	4	28	68	100	1588
Sikre en kostnadseffektiv matproduksjon	11	51	38	100	1559
Sikre matvareberedskap	1	21	78	100	1574
Sikre bosetting i distriktene	3	24	72	100	1580
Forvalte kulturarv	6	47	47	100	1579
Forvalte kulturlandskap/biologisk mangfold	7	48	45	100	1584
Sikre forbrukerne trygge matvarer	1	39	60	100	1581
Sikre forbrukerne norske matvarer	1	21	78	100	1586
Sikre forbrukerne billige matvarer	55	36	9	100	1583

Tabellen er basert på spørsmål 50 i spørreskjemaet.

Tabell 89. Hvem man tror vil ta over gården. Prosent. N (1542)

	Prosent
Eldste barn (sønn)	17
Eldste barn (datter)	9
Yngre barn (sønn)	8
Yngre barn (datter)	3
Andre i slekta	3
Andre i slekta, men vet ikke hvem	20
Tror ingen i slekta vil ta over	11
Vet ikke	29
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 51, første del.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 90. Viktigste årsak til ingen vil ta over gårdsbruket. Prosent. N (325)

	Prosent
Vil ha bedre betalt arbeid	30
Vil ha mer interessant arbeid	2
Dårlig lønnsomhet i driften	33
Lite fritid	5
Ubekvem arbeidstid	1
Bor/ønsker å bo annet sted	6
Mangler interesse for landbruksarbeid	22
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 51, andre del.

Tabell 91. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for samdrift'. Prosent. N (1567)

	Prosent
Helt uenig	18
Delvis uenig	13
Både og	34
Delvis enig	18
Helt enig	17
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 52 i spørreskjemaet.

Tabell 92. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for aksjeselskap som eierform'. Prosent. N (1550)

	Prosent
Helt uenig	34
Delvis uenig	18
Både og	26
Delvis enig	13
Helt enig	10
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 52 i spørreskjemaet.

Tabell 93. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for maskinsamarbeid'. Prosent. N (1549)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	5
Både og	32
Delvis enig	35
Helt enig	23
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 52 i spørreskjemaet.

Tabell 94. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for tilleggsnæringer'. Prosent. N (1555)

	Prosent
Helt uenig	6
Delvis uenig	6
Både og	30
Delvis enig	34
Helt enig	24
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 52 i spørreskjemaet.

Tabell 95. Enighet i påstanden 'myndighetene bør legge forholdene bedre til rette for tilleggsproduksjon'. Prosent. N (1562)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	6
Både og	31
Delvis enig	33
Helt enig	25
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 52 i spørreskjemaet.

Tabell 96. Enighet i påstanden 'på grunn av landbrukspolitikken som føres, vil mange kvie seg for å ta over gårdsbruk i årene fremover'. Prosent. N (1674)

	Prosent
Helt uenig	1
Delvis uenig	3
Både og	12
Delvis enig	34
Helt enig	49
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

Tabell 97. Enighet i påstanden 'det er for mange offentlige reguleringer i landbruket'. Prosent. N (1677)

	Prosent
Helt uenig	2
Delvis uenig	6
Både og	16
Delvis enig	30
Helt enig	46
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 98. Enighet i påstanden 'alt i alt synes jeg at jeg får god hjelp fra landbruksforvaltningen'. Prosent. N (1570)

	Prosent
Helt uenig	6
Delvis uenig	11
Både og	36
Delvis enig	34
Helt enig	12
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

Tabell 99. Enighet i påstanden 'odelsloven bør opprettholdes'. Prosent. N (1572)

	Prosent
Helt uenig	11
Delvis uenig	9
Både og	17
Delvis enig	22
Helt enig	41
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

Tabell 100. Enighet i påstanden 'bo- og driveplikten bør opprettholdes'. Prosent. N (1571)

	Prosent
Helt uenig	8
Delvis uenig	8
Både og	16
Delvis enig	21
Helt enig	47
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

Tabell 101. Enighet i påstanden 'det er for lite markedstilpasning i norsk landbruksproduksjon'. Prosent. N (1557)

	Prosent
Helt uenig	10
Delvis uenig	17
Både og	41
Delvis enig	23
Helt enig	8
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

Tabell 102. Enighet i påstanden 'myndighetene bør oppfordre flere jenter til å ta over gårdsbruk'. Prosent. N (1568)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	7
Både og	37
Delvis enig	27
Helt enig	24
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

Tabell 103. Enighet i påstanden 'slik som det er i dag, er det enklere for gutter enn jenter å ta over og drive et gårdsbruk'. Prosent. N (1573)

	Prosent
Helt uenig	12
Delvis uenig	16
Både og	33
Delvis enig	27
Helt enig	12
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 53 i spørreskjemaet.

Tabell 104. Enighet i påstanden 'dyrene på økologiske gårder har det bedre enn dyr på konvensjonelle gårder'. Prosent. N (1571)

	Prosent
Helt uenig	43
Delvis uenig	17
Både og	26
Delvis enig	10
Helt enig	4
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 54 i spørreskjemaet.

Tabell 105. Enighet i påstanden 'mat som er produsert økologisk, er ikke i vesentlig grad bedre for helsa enn konvensjonelt produsert norsk mat'. Prosent. N (1569)

	Prosent
Helt uenig	8
Delvis uenig	12
Både og	16
Delvis enig	25
Helt enig	40
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 54 i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 106. Enighet i påstanden 'å produsere maten økologisk er bedre for miljøet enn konvensjonelle produksjonsmetoder'. Prosent. N (1574)

	Prosent
Helt uenig	13
Delvis uenig	13
Både og	27
Delvis enig	30
Helt enig	16
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 54 i spørreskjemaet.

Tabell 107. Enighet i påstanden 'det konvensjonelle landbruket i Norge er økologisk nok'. Prosent. N (1573)

	Prosent
Helt uenig	6
Delvis uenig	9
Både og	19
Delvis enig	33
Helt enig	33
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 54 i spørreskjemaet.

Tabell 109. Enighet i påstanden 'det norske landbruket er i det store og hele miljøvennlig'. Prosent. N (1582)

	Prosent
Helt uenig	1
Delvis uenig	4
Både og	19
Delvis enig	42
Helt enig	34
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 55 i spørreskjemaet.

Tabell 110. Enighet i påstanden 'det nåværende husdyrholdet foregår på en tilfredsstillende måte for dyrs velferd'. Prosent. N (1642)

	Prosent
Helt uenig	1
Delvis uenig	4
Både og	17
Delvis enig	42
Helt enig	36
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 55 i spørreskjemaet.

Tabell 111. Enighet i påstanden 'Transportavstandene fra gården til slakterier er for lang med tanke på dyrenes velferd'. Prosent. N (1578)

	Prosent
Helt uenig	9
Delvis uenig	10
Både og	25
Delvis enig	28
Helt enig	29
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 55 i spørreskjemaet.

Tabell 112. Enighet i påstanden 'det er liten grunn til å bekymre seg over om mat produsert i Norge er farlig å spise'. Prosent. N (1581)

	Prosent
Helt uenig	2
Delvis uenig	3
Både og	9
Delvis enig	23
Helt enig	63
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 55 i spørreskjemaet.

Tabell 113. Enighet i påstanden 'bøndene kan best fremme sine interesser ved å stå sammen i samvirkeorganisasjoner'. Prosent. N (1575)

	Prosent
Helt uenig	3
Delvis uenig	4
Både og	17
Delvis enig	27
Helt enig	48
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 56 i spørreskjemaet.

Tabell 114. Enighet i påstanden 'jeg er villig til å få en lavere produktpris hvis det bidrar til å opprettholde landbruksproduksjon i hele landet'. Prosent. N (1575)

	Prosent
Helt uenig	33
Delvis uenig	20
Både og	22
Delvis enig	19
Helt enig	6
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 56 i spørreskjemaet.

Tabell 115. Enighet i påstanden 'medlemsdemokratiet hindrer samvirkeorganisasjonene i å være effektive markedsaktører'. Prosent. N (1550)

	Prosent
Helt uenig	14
Delvis uenig	19
Både og	41
Delvis enig	21
Helt enig	5
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 56 i spørreskjemaet.

Tabell 116. Enighet i påstanden 'samvirkeprinsippene blir ikke ivaretatt dersom selskapene blir for store'. Prosent. N (1563)

	Prosent
Helt uenig	5
Delvis uenig	11
Både og	28
Delvis enig	35
Helt enig	21
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 56 i spørreskjemaet.

Tabell 117. Enighet i påstanden 'samvirket trenger konkurranse fra flere private aktører'. Prosent. N (1555)

	Prosent
Helt uenig	10
Delvis uenig	15
Både og	27
Delvis enig	29
Helt enig	20
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 56 i spørreskjemaet.

Tabell 118. Enighet i påstanden 'med dagens utvikling blir samvirkeorganisasjonene avleggs'. Prosent. N (1559)

	Prosent
Helt uenig	26
Delvis uenig	23
Både og	28
Delvis enig	17
Helt enig	7
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 56 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 119. Enighet i påstanden 'ledelsen i samvirkeorganisasjonene gjør en god jobb på vegne av medlemmene'. Prosent. N (1561)

	Prosent
Helt uenig	6
Delvis uenig	11
Både og	41
Delvis enig	31
Helt enig	11
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 56 i spørreskjemaet.

Tabell 120. Syn på i hvilken grad ulike faktorer vil ha negativ eller positiv virkning på norsk landbruks konkurranseevne. Fordeling på de enkelte svaralternativene. Prosent.

	Svært negativt	Noe negativt	Ingen betydning	Noe positivt	Svært positivt	Vet ikke
Bruk av genteknologi i norsk matproduksjon. N (1560)	52	22	5	10	2	9
Færre og større produksjonsenheter. N (1551)	24	28	11	27	6	4
Strengere krav til dyrevelferd. N (1557)	9	18	20	34	15	4
Strengere miljøkrav. N (1564)	13	25	21	29	9	3
Miljø- og matskandaler i andre land. N (1557)	4	8	11	41	31	6
Større omlegging til økologisk jordbruk. N (1563)	8	11	40	29	7	6
Mindre bruk av landbrukssubsidier. N (1559)	36	27	17	11	3	6
Mer nisleproduksjon N (1563)	3	7	30	39	15	7
Mer bruk av lokale merkeordninger. N (1576)	2	4	25	43	18	8

Tabellen er basert på spørsmål 57 i spørreskjemaet.

Tabell 121. Respondentens arbeid i gårdsdriften 2007. Prosent. N (1544)

	Prosent
Deltar ikke i gårdsarbeidet	1
1-200 timer	11
200-850 timer	26
850-1700 timer	19
1700-2550 timer	23
Mer enn 2550 timer	20
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 58 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport

Tabell 122. Ektefelle/partners arbeid i gårdsdriften 2007. Prosent. N (1227)

	Prosent
Deltar ikke i gårdsarbeidet	22
1-200 timer	37
200-850 timer	22
850-1700 timer	11
1700-2550 timer	7
Mer enn 2550 timer	2
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 58 i spørreskjemaet.

Tabell 123. Annen families arbeid i gårdsdriften 2007. Prosent. N (963)

	Prosent
Deltar ikke i gårdsarbeidet	27
1-200 timer	40
200-850 timer	20
850-1700 timer	7
1700-2550 timer	4
Mer enn 2550 timer	1
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 58 i spørreskjemaet.

Tabell 124. Avløser/annen innleid hjelp arbeid i gårdsdriften 2007. Prosent. N (1089)

	Prosent
Deltar ikke i gårdsarbeidet	21
1-200 timer	47
200-850 timer	22
850-1700 timer	4
1700-2550 timer	3
Mer enn 2550 timer	2
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 58 i spørreskjemaet.

Tabell 125. Respondentens lønnsarbeid utenom gårdsdriften 2007. Prosent. N (1536)

	Prosent
Har ikke jobb utenfor gårdsbruket	29
1-200 timer	10
200-850 timer	13
850-1700 timer	22
1700-2550 timer	24
Mer enn 2550 timer	2
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 59 i spørreskjemaet.

Tabell 127. Produktivt jordbruksareal eid av bruket. Prosent. N (1576)

	Prosent
0 - 9 daa	0
10 - 19 daa	2
20 - 49 daa	14
50 - 99 daa	26
100 - 249 daa	41
250 - 499 daa	13
500 - 999 daa	3
Over 1000 daa	0
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 60 a, i spørreskjemaet.

Tabell 128. Produktivt jordbruksareal drevet av bruket. Prosent. N (1561)

	Prosent
0 - 9 daa	1
10 - 19 daa	1
20 - 49 daa	9
50 - 99 daa	18
100 - 249 daa	42
250 - 499 daa	21
500 - 999 daa	6
Over 1000 daa	1
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 60 b, i spørreskjemaet.

Tabell 129. Produktivt skogsareal eid av bruket. Prosent. N (1500)

	Prosent
0 - 99 daa	33
100 - 499 daa	33
500 - 999 daa	15
1000 - 4999 daa	16
5000 - 9999 daa	1
Over 10000 daa	0
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 60 c i spørreskjemaet.

'Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 130. Produksjon på bruket. Prosent. N (4311)

	Prosent
Korn	34
Rotvekster (ikke gulrøtter)	1
Potet	15
Grønnsaker (inkl. gulrøtter)	4
Frukt og bær	6
Gras og grøntfôr	58
Skogdrift	50
Storfe	44
Svin	6
Sau	32
Geit	2
Verpehøns	5
Slakekylling	1
Annet	12

Tabellen er basert på spørsmål 60 d, i spørreskjemaet.

Tabell 131. Melkekvote. Prosent. N (520)

	Prosent
Under 50 000 l	7
50 000-99 999 l	44
100 000-149 999 l	41
Over 150 000 l	9
Totalt	101

Gjennomsnittlig melkekvote: 117.430 liter.

Tabellen er basert på spørsmål 61 i spørreskjemaet.

Tabell 132. Planer om kjøp eller salg av melkekvote de neste to årene. Prosent. N (523)

	Prosent
Planlegger å kjøpe ny melkekvote	49
Planlegger å selge melkekvote	10
Ingen planer om kjøp eller salg	41
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 61 i spørreskjemaet.

Trender i norsk landbruk 2008. Frekvensrapport'

Tabell 133. Driver med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser. Prosent og gjennomsnittlig antall år siden oppstart. N (1677)

	Driver selv	Ektefelle /partner	Begge	Gj.snitt driftsår
Leiekjøring, slått, brøyting, strøing o.l.	29	1	1	15
Vedproduksjon, biobrensel o.l.	24	1	2	15
Gårdssag	5	0	0	16
Utleie av lokaler, lagerhold o.l.	10	0	4	9
Bygningsarbeid.	6	0	0	16
Husdyravløsning	5	0	0	14
Fiskeri.	2	0	0	18
Havbruk og/eller oppdrett	0	0	0	9
Gårdsmat (foredling og/eller salg)	2	1	1	9
Utleie av jakt- og/eller fiskerettigheter	18	1	4	17
Overnatting på eller ved gården	3	1	3	13
Servering på eller ved gården	1	1	1	7
Opplevelsestilbud, guiding o.l. (reiseliv)	2	0	1	9
Organisert bygdeservice	2	0	0	6
Helse- og omsorg, avlastning	1	2	2	10
Kurs/barnehage/skolerelaterte tjenester	2	1	1	10
Rådgiving, regnskap, konsulenttjenester	4	1	0	13
Annet	8	1	3	14

Tabellen er basert på spørsmål 62 i spørreskjemaet.

Tabell 134. Hvor stor var netto næringsinntekt fra annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser i 2007. Prosent. N (933)

	Prosent
Under 99 999 kr	67
100 000-199 999 kr	13
200 000-299 999 kr	6
300 000-399 999 kr	3
400 000-499 999 kr	2
500 000-599 999 kr	1
600 000-699 999 kr	1
Over 700 000 kr	8
Totalt	101

Tabellen er basert på spørsmål 62 i spørreskjemaet.

Tabell 135. *Hvor stor betydning har følgende forhold har for at du/dere valgte å starte med ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser? Prosent.*

	Svært stor betydning	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Lokal kultur/lokale nettverk. N (919)	5	9	23	20	43
Ønske om å skape/få til noe. N (921)	16	22	25	11	26
Hadde tilgjengelige ressurser på bruket. N (922)	19	32	25	8	16
Lå spesielt til rette i distriktet her. N (905)	10	21	30	15	24
Ønske om å møte nye folk/ jobbe med mennesker. N (906)	4	13	23	24	37
Hadde behov for ekstra inntekter. N (934)	20	28	23	12	17
Å skape en mulighet for å bli boende på bruket. N (919)	14	20	21	16	28
Ønske om å skape en arbeidsplass for ektefelle/ samboer. N (902)	6	11	15	16	52

Tabellen er basert på spørsmål 62 i spørreskjemaet.

Tabell 135. *Betydningen av inntekter fra annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser. Prosent. N (1422)*

	Prosent
Ingen slik næringsvirksomhet	41
Liten/ingen økonomisk betydning	15
Noe økonomisk betydning	25
Stor økonomisk betydning	11
Meget stor økonomisk betydning	7
Total	100

Tabellen er basert på spørsmål 63 i spørreskjemaet.

Tabell 138. *Antagelse om fremtidig omfang av annen næringsvirksomhet enn tradisjonelt jord- og skogbruk? Prosent. N (1478)*

	Prosent
Vil ikke drive med annen næring/vil slutte	23
Redusere omfanget	5
Omfang som i dag	31
Øke omfanget	17
Vet ikke	24
Total	100

Tabellen er basert på spørsmål 64 i spørreskjemaet.

Tabell 139. Partipreferanse. Prosent. N (1564)

	Prosent
Arbeiderpartiet	8
Framskrittspartiet	6
Høyre	5
Kristelig Folkeparti	5
Rødt	0
Senterpartiet	46
Sosialistisk Venstreparti	2
Venstre	4
Annet parti	1
Vil ikke stemme	3
Vet ikke	19
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 65 i spørreskjemaet.

Tabell 140. EU-standpunkt. Prosent. N (1571)

	Prosent
For	6
Mot	87
Vet ikke	7
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 66 i spørreskjemaet.

Tabell 141. EØS-standpunkt. Prosent. N (1521)

	Prosent
For	30
Mot	42
Vet ikke	27
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 66 i spørreskjemaet.

Tabell 142. WTO-standpunkt. Prosent. N (1520)

	Prosent
For	25
Mot	37
Vet ikke	39
Totalt	100

Tabellen er basert på spørsmål 66 i spørreskjemaet

Referanser

Rognstad, O. (2000). 'Plan for landbruksstatistikken etter 1999', *Notater 2000/30*, Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Rye, J.F. og O. Storstad (2002): *Trender i norsk landbruk 2002. Frekvensrapport*. Rapport 8/02. Norsk senter for bygdeforskning, Trondheim.

Rye, J.F. (2004): *'Trender i norsk landbruk 2004': Dokumentasjonsnotat - spørsmål og metode*. Under publisering, Norsk senter for bygdeforskning, Trondheim.

Statens landbruksforvaltning (SLF) (2004):<http://www.slf.dep.no/arkiv/Internettarkiv/Landbruksproduksjon/SPR/Fakta2003/Kumjolk%20-%20kvoter%20og%20leveranser%201983-2003.htm>

Statistisk sentralbyrå (SSB) (2004): SSBs jordbruksstatistikk (se: <http://www.ssb.no/emner/10/04/10/jordbruk/>)

Statistisk sentralbyrå (SSB) (2002): Jordbrukstillingen 1999. (se <http://www.ssb.no/jt1999>).

Statistisk sentralbyrå (SSB) (2000): Arbeidsnotat om 'Driftsenhet i jordbruket. Definisjon og avgrensning'.

Vågane, L. (2002): *Levekårsundersøkelsen blant landbruksbefolkningen 2002. Dokumentasjonsnotat*. Notater. Statistisk sentralbyrå, Oslo.

Vik, J. og J. F. Rye (2006): *'Trender i norsk landbruk 2006'. Dokumentasjonsnotat - spørsmål, metode og kodebok*. Notat nr 2/06, Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.

Vik J. (2008): *'Trender i norsk landbruk 2008'. Dokumentasjonsnotat - spørsmål, metode og kodebok*. Notat nr 5/08, Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.

Trondheim 10. januar 2008

Spørreundersøkelse: Trender i norsk landbruk 2008

Du har nå mottatt spørreundersøkelsen «Trender i norsk landbruk 2008» fra Norsk senter for bygdeforskning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU, i Trondheim. Bygdeforskning er en selvstendig forskningsstiftelse som har som mål å gi fakta, analyser, ideer og ny kunnskap som kan bidra til å løse problemer og skape en positiv utvikling i bygde-Norge.

Vi ber deg fylle ut skjemaet og returnere det i den vedlagte og ferdigfrankerte svarkonvolutten snarest mulig, senest innen **1. februar**. For at undersøkelsen skal ha noen verdi, er det avgjørende at flest mulig av dere tar dere bryet med å fylle ut skjemaet!

Hvorfor fylle ut spørreskjemaet?

Formålet med undersøkelsen er å kartlegge tilstanden i landbruket per i dag og sannsynlige utviklingstrekk. Spørsmålene dreier seg om endringer i driften på det enkelte gårdsbruk og om hvordan landbruksfamiliene opplever sin hverdag, men tar også opp mer generelle spørsmål om utviklingen innen landbruket i sin helhet. I tillegg til å spørre om faktiske forhold, har vi også lagt stor vekt på å få bedre kunnskap om gårdbrukernes syn på dagens situasjon og framtidsutsiktene for landbruket.

Gjennom å delta i undersøkelsen bidrar du til å øke kunnskapen om norsk landbruk. Bygdeforskning vil bruke resultatene i eksisterende forskningsprosjekter, og til å finne ut hvilken forskning som bør prioriteres i tiden framover. Dessuten vil vi legge stor vekt på å formidle resultatene til et videre publikum, blant annet gjennom aviser, tv og radio, for slik å skape et mer helhetlig bilde av det norske landbruket.

Hvem skal svare?

Den som er *hoveddriver* av gårdsbruket, skal besvare spørreskjemaet. Som regel vil det si du som mottok skjemaet i posten. Hvis det imidlertid er din partner eller noen i den yngre/eldre generasjonen som i praksis utfører mesteparten av arbeidet på gården, ber vi om at han/hun fyller ut spørreskjemaet i stedet for deg.

Det tar om lag 45 minutter å besvare skjemaet. Alle spørsmål er slik at du ikke trenger å lete i andre dokumenter (regnskap etc.) for å svare. Er du i tvil om svaret, ber vi deg gi et best mulig anslag fremfor å la være å svare.

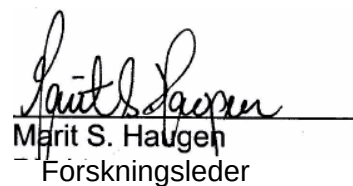
Anonymitet

Din deltakelse i undersøkelsen er frivillig. Alle svarene behandles konfidensielt av meningsmålingsinstituttet Sentio, som på oppdrag fra Bygdeforskning står for den praktiske gjennomføringen av undersøkelsen. Svarene du gir, vil ikke kunne spores tilbake til deg eller ditt gårdsbruk, og koden som er påført skjemaet skal kun brukes til å registrere hvem som har svart på undersøkelsen med tanke på utsending av purrebrev. Navnelistene blir slettet før 1. april 2008. Opplegget for undersøkelsen er godkjent av Personvernombudet for forskning, Norges samfunnsvitenskapelige datatjeneste AS.

Hvis du lurer på noe i forbindelse med undersøkelsen, kan du kontakte Jostein Vik (telefon 73 59 19 57), eventuelt sende en e-post til post@bygdeforskning.ntnu.no.

Dag Jørund Lønning
Direktør

Marit S. Haugen
Forskningsleder

Hvordan fylle ut skjemaet?

Det er viktig at du markerer kryssene du setter tydelig. Bruk svart eller blå penn og sett kryssene slik: ☒ og ikke slik: ☐ Hvis du har kryssset av i feil rute, markerer du dette ved å skravere hele ruten slik: ☐

I noen spørsmål skal du ikke krysse av, men skrive inn antall eller årstall. Skjemaene leses maskinelt, og det er viktig at du skriver tydelig og kun ett siffer i hver rute slik: _2__3__4__7_

For noen av spørsmålene vil du se at du skal hoppe over ett eller flere av de kommende spørsmålene avhengig av hvilket svaralternativ du krysser av for.

Husk at du kun skal sette ett kryss, bortsett fra i noen spørsmål der avkryssingsmåten er nærmere angitt. (Hvis du krysser av for mange svaralternativer, vil dine svar ikke bli registrert.)

FØRST HAR VI NOEN SPØRSMÅL OM DEG OG DIN BAKGRUNN

1: Kjønn

Mann ☐

Kvinne ☐

2: Hvilket år er du født?

1	9		
---	---	--	--

3: Hva er din nåværende sivilstand?

Gift/samboende ☐ Gå til spm. 4

Skilt/separert ☐ Gå til spm. 5

Enke/enkemann ☐ Gå til spm. 5

Enslig ☐ Gå til spm. 5

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM HAR
EKTEFELLE/SAMBOER

4: Har din ektefelle/samboer barn fra tidligere forhold?

Ja ☐

Nei ☐

5: Har du barn? (Flere kryss er mulig)

Nei ☐ Gå til spm. 8

Ja, med min nåværende partner ... ☐ Gå til spm. 6

Ja, fra tidligere forhold ☐ Gå til spm. 6

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM HAR BARN

6: Vil du anbefale noen av barna å ta over bruket etter deg?

Ja ☐

Nei ☐

Vet ikke ☐

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM HAR BARN

7: Hvor mange barn bor i samme husstand som deg?

Under 18 år Over 18 år

8: Hva er din høyeste fullførte utdanning? (Sett bare ett kryss)

Grunnskole eller tilsvarende ☐

Videregående skole (yrkes-/landbruksfag) ☐

Videregående skole (allmennfag/gymnas) ☐

Universitet/høyskole inntil 4 år ☐

Universitet/høyskole over 4 år ☐

9: Har du fullført landbruksfaglig utdanning på videregående skole, høyskole, universitet eller tilsvarende nivå? (Sett bare ett kryss)

Nei ☐

Ja, på videregående skole ☐

Ja, på universitet/høyskole ☐

10: Har du vokst opp på et gårdsbruk eller på bygda for øvrig? (Sett bare ett kryss)

Ja, jeg har vokst opp på *dette* gårdsbruket ☐

Ja, jeg har vokst opp på et gårdsbruk ☐

Ja, jeg har vokst opp på bygda, men ikke på et gårdsbruk ☐

Nei, jeg har bodd på bygda bare i mindre deler av min oppvekst ☐

Nei, jeg har ikke vokst opp på bygda ☐

11: Er du medlem av... (Flere kryss er mulig)

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ☐

Norges Bondelag ☐

Landbrukets HMS-tjeneste ☐

Norsvin ☐

Felleskjøpet ☐

Nortura (egg/fjørfe) ☐

Nortura (svin/storfe/lam) ☐

Landkreditt ☐

12: Tenker du på deg selv først og fremst som gårdbruker, eller er din yrkesidentitet mest knyttet til et annet yrke?

Gårdbruker ☐

Annet yrke ☐

Vet ikke ☐

13: Hvor stor betydning har følgende forhold for at du er gårdbruker? (Sett ett kryss for hver linje)

	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Landbruksinteresse	☐	☐	☐	☐
Ønske om å være selvstendig	☐	☐	☐	☐
Interesse for et liv på bygda	☐	☐	☐	☐
Føler det som en plikt å drive gården videre	☐	☐	☐	☐
Gårdsdriften gir gode inntektsmuligheter	☐	☐	☐	☐
Hadde ikke andre jobbmuligheter da jeg tok over gården	☐	☐	☐	☐
Har ikke andre jobbmuligheter i dag	☐	☐	☐	☐
Ektefelle/samboer har ønske om å drive gård	☐	☐	☐	☐
Bidra med noe positivt til samfunnet	☐	☐	☐	☐
Gårdsdriften gir en god ramme for egne barns oppvekstmiljø	☐	☐	☐	☐

VI VIL NÅ FORTSETTE MED NOEN SPØRSMÅL OM GÅRDSBRUKET

14: Hvilket år overtok du hovedansvaret for driften av bruket?

--	--	--	--

15: Hadde du eller din eventuelle ektefelle/samboer odelsrett til bruket? (Sett bare ett kryss)

- Nei ☐
- Ja, jeg (var første odelsberettigede) ☐
- Ja, jeg (men var *ikke* første odelsberettigede) .. ☐
- Ja, min ektefelle/samboer (var første odelsberettigede) ☐
- Ja, min ektefelle/samboer (men var *ikke* første odelsberettigede) ☐

16: Er gården en del av en melkesamdrift?

- Ja ☐ Gå til spm. 18
- Nei, men har konkrete planer om melkesamdrift..... ☐ Gå til spm. 17
- Nei..... ☐ Gå til spm. 17

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM IKKE ER EN DEL AV EN MELKESAMDRIFT

17: Hvor ofte samarbeider du med andre gårdbrukere om arbeidsoppgaver i tilknytning til gårdsdriften?

- Ofte ☐
- Av og til ☐
- Aldri/så å si aldri..... ☐

18: Hvordan vil du beskrive standarden på brukets driftsbygninger?

- God ☐
- Middels..... ☐
- Dårlig..... ☐

19: Hvordan vil du beskrive standarden på brukets maskinpark?

- God ☐
- Middels..... ☐
- Dårlig..... ☐

20: Er det du, ektefelle/samboer eller begge som eier bruket, eller forpakter du/dere bruket? (Sett bare ett kryss)

- Bruket eies av meg ☐
- Bruket eies av min ektefelle/samboer ☐
- Bruket eies av meg og min ektefelle/samboer i fellesskap ☐
- Jeg/vi forpakter/leier bruket..... ☐
- Jeg/vi driver bruket på vegne av eier i nærmeste familie..... ☐
- Annet..... ☐

21: Driver du konvensjonell eller økologisk produksjon?

- Konvensjonell..... ☐ Gå til spm. 22
- Økologisk (inkludert i Debio-ordningen) ☐ Gå til spm. 23
- Begge deler/under omlegging ☐ Gå til spm. 23

På neste side vil du få noen spørsmål der vi er interessert i utsiktene for bruket de neste fem årene. For noen kan det være aktuelt å avslutte gårdsdriften i løpet av denne perioden, men dere skal likevel svare på disse spørsmålene.

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM DRIVER
KONVENSJONELT LANDBRUK

22: Har du planer om å legge om driften helt eller delvis til økologisk produksjon i løpet av de neste fem årene?

Ja ☐
Nei ☐
Vet ikke ☐

23: Endret det økonomiske resultatet fra *gårdsdriften* seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene?

Endret seg i positiv retning ☐
Ingen endring ☐
Endret seg i negativ retning ☐
Vet ikke ☐
Bruket har vært i drift i mindre enn fem år ☐

24: Tror du det økonomiske resultatet fra *gårdsdriften* vil endre seg i positiv eller negativ retning de neste fem årene?

Endre seg i positiv retning ☐
Ingen endring ☐
Endre seg i negativ retning ☐
Vet ikke ☐

25: Hvor sannsynlig er det at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene?

Svært sannsynlig ☐
Ganske sannsynlig ☐
Lite sannsynlig ☐
Usannsynlig ☐

26: Regner du med at det vil skje opp- eller nedrustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene?

Det vil skje en *betydelig* opprustning ☐
Det vil skje en *viss* opprustning ☐
Maskin-/redskapsparken vil bli holdt omtrent på dagens nivå ☐
Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et *visst* omfang, men ingen opprustning ☐
Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et *betydelig* omfang, men ingen opprustning ☐
Vet ikke ☐

27: Regner du med at det i løpet av de neste fem årene vil skje endringer i arealet dyrka mark som bruket disponerer? (Ta også med leid jord, tilleggsjord og eventuelt kjøp av jord)

Nei ☐ Gå til spm. 29
Usikkert, vanskelig å si ☐ Gå til spm. 29
Tar sikte på å redusere arealet dyrka mark ☐ Gå til spm. 29
Tar sikte på å øke arealet dyrka mark ☐ Gå til spm. 28
Annet ☐ Gå til spm. 29

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM TAR SIKTE PÅ
Å ØKE AREALET DYRKA MARK

28: På hvilken måte tar du sikte på å øke arealet dyrka mark? (Flere kryss er mulig)

Ved nydyrking ☐
Ved å leie mer jord ☐
Ved å kjøpe ny jord ☐

29: Regner du med å øke eller minske avvirkningen i skogen de neste fem årene?

Har ikke gårdsskog av betydning ☐
Nei, verken økning eller minsking i avvirkningen av betydning ☐
Ja, har planer om å øke avvirkningen i gårdsskogbruket, men ikke på bekostning av annen landbruksproduksjon ☐
Ja, har planer om å øke avvirkningen i gårdsskogbruket på bekostning av annen landbruksproduksjon ☐
Ja, vil minske avvirkningen i gårdsskogbruket ☐
Vet ikke ☐

30: Hvor sannsynlig er det at det skjer endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene?

Svært sannsynlig ☐ Gå til spm. 31
Ganske sannsynlig ☐ Gå til spm. 31
Lite sannsynlig ☐ Gå til spm. 32
Usannsynlig ☐ Gå til spm. 32

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM MENER DET
ER 'SVÆRT' ELLER 'GANSKE' SANNSYNLIG MED
ENDRINGER I BRUKETS PRODUKSJONSTYPE

31: Hvilke endringer i valg av produksjoner på bruket vil mest sannsynlig skje (Flere kryss er mulig)

Ny husdyrproduksjon vil bli startet ☐
Eksisterende husdyrproduksjon vil bli nedlagt ☐
Ny planteproduksjon vil bli startet ☐
Eksisterende planteproduksjon vil bli nedlagt ☐

32: I hvilken grad mener du at du (som næringsutøver) får dekket dine behov for faglig oppdatering?

- I stor grad ☐
 I noen grad ☐
 I liten grad ☐
 Ikke i det hele tatt ☐

33: Dersom du kunne velge fritt uten å ta økonomiske hensyn, hvilket av de følgende alternativene ville du foretrekke?

- Gårdsdrift på heltid ☐
 Deltidsarbeid ved siden av gårdsdriften..... ☐
 Heltidsarbeid ved siden av gårdsdriften..... ☐
 Heltidsarbeid uten gårdsdrift..... ☐
 Vet ikke ☐

34: Hva er den viktigste produksjonen på gårdsbruket? (Sett bare ett kryss)

Melkeproduksjon ☐	Annen planteproduksjon, inklusive frukt og grønnsaker ☐
Husdyrhold ☐	Skog ☐
Kornproduksjon ☐	Annen produksjon..... ☐

35: Hvilke av de følgende mulige utviklingstrekk vil være sannsynlige for deg/ditt gårdsbruk de neste fem årene? (Flere kryss er mulig)

Produksjonsøkning..... ☐	Videreforedling og/eller salg av gårdsprodukter..... ☐
Produksjonsnedgang ☐	Jeg arbeider (mer) utenfor gården ☐
Kostnadsreduksjoner ☐	Ektefelle/samboer arbeider (mer) utenfor gården .. ☐
Økt arbeidsinnsats på bruket ☐	Jeg blir pensjonist ☐
Kulturlandskapstiltak ☐	Legger ned gårdsdrifta, fortsatt bosatt på gården .. ☐
(Videre-)utvikling av tilleggsnæring med utgangspunkt i gårdens ressurser ☐	Legger ned gårdsdrifta, flytter ☐
	Gårdsbruket blir fritidseiendom ☐

36: Hvilket av følgende alternativer regner du med er mest sannsynlig for ditt gårdsbruk om tyve år? (Sett bare ett kryss)

Gårdsbruket vil være drevet av dagens brukere ... ☐	Gårdsbruket vil være solgt utenfor familien, men drevet som selvstendig enhet..... ☐
Gårdsbruket vil være drevet av barn eller slekt av dagens brukere ☐	Gårdsbruket vil være fritidseiendom..... ☐
Gårdsbruket vil være forpaktet bort til andre..... ☐	Annet ☐
Gårdsbruket vil være nedlagt som Selvstendig enhet..... ☐	Vet ikke ☐

VI VIL NÅ STILLE NOEN SPØRSMÅL OM DIN HVERDAG

37: Nedenfor følger noen påstander om ferie, fritid og sosial kontakt. Vi vil at du for hver av påstandene krysser av for om du er helt uenig, delvis uenig, både-og, delvis enig eller helt enig.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Jeg opplever at jeg har nok ferie- og fridager	☐	☐	☐	☐	☐
Mer fritid er viktigere enn økte inntekter	☐	☐	☐	☐	☐
Det er vanskelig å skaffe avløser når jeg skal ha fri	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg skulle gjerne holdt bedre kontakt med familie og venner	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg skulle gjerne hatt flere fortrolige venner	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg føler meg ofte ensom som gårdbruker	☐	☐	☐	☐	☐

38: Vi vil nå be deg angi i hvilken grad du er enig eller uenig i om utsagnene som er nevnt nedenfor, passer på lokalsamfunnet der du bor.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Stort sett er det slik at «alle kjenner alle»	☐	☐	☐	☐	☐
Det er for mye sladder	☐	☐	☐	☐	☐
Det er god dugnadsånd	☐	☐	☐	☐	☐
Andre reagerer negativt hvis man skiller seg ut	☐	☐	☐	☐	☐
Folk bryr seg på en positiv måte	☐	☐	☐	☐	☐
Nye ideer og forslag blir tatt i mot med åpenhet	☐	☐	☐	☐	☐
Innflyttere har vanskelig for å bli inkludert i lokalmiljøet	☐	☐	☐	☐	☐

39: Vi har også noen generelle utsagn om livet i bygd og by som vi vil at du skal angi i hvilken grad du er enig eller uenig i.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Det er trygt og godt å bo på bygda	☐	☐	☐	☐	☐
Det er for mye støy og uro i byene	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg bruker ofte kulturtilbudene som finnes i byene	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg foretrekker å feriere ute i naturen fremfor byferier	☐	☐	☐	☐	☐
Folk som bor på bygda har et bedre liv enn de som bor i byene	☐	☐	☐	☐	☐
Byfolk er mer tolerante enn bygdefolk	☐	☐	☐	☐	☐
Det er enklere å skape sitt eget liv i byen	☐	☐	☐	☐	☐
Byfolk har et fremmed forhold til naturen	☐	☐	☐	☐	☐

40: Hvor tilfreds er du med følgende forhold? Merk av på skalaen fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds).

	Svært utilfreds										Svært tilfreds
Inntekt fra gårdsdrifta	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Arbeidsforhold, arbeidsmiljø	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Økonomien i din husholdning	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Det landbruksfaglige miljøet der du bor	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Din egen helse	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Ditt sosiale nettverk	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Ferie og fritid	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Tjeneste-/servicetilbud i lokalsamfunnet	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	
Boforholdene	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐	10 ☐	

VI HAR OGSÅ NOEN SPØRSMÅL OM HUSSTANDENS ØKONOMISKE SITUASJON

41: Har husstandens totale økonomiske situasjon endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene?

- Endret seg i positiv retning ☐
- Ingen endring ☐
- Endret seg i negativ retning ☐
- Vet ikke ☐

42: Tror du at husstandens totale økonomiske situasjon vil endre seg i positiv eller negativ retning i løpet av de neste fem årene?

- Endre seg i positiv retning ☐
- Ingen endring ☐
- Endre seg i negativ retning ☐
- Vet ikke ☐

43: Har det i løpet av det siste året hendt at husstanden har hatt vansker med å klare de løpende utgifter til mat, transport, bolig og lignende?

- Ja, ofte ☐
- Ja, av og til ☐
- Ja, en sjelden gang ☐
- Nei, aldri ☐

44: Når du ser på husstandens inntekter og utgifter, er det vanligvis slik at dere kan spare noe?

- Ja ☐
- Nei, svært lite eller ingenting ☐

45: Hvor stor var husstandens samlede netto næringsinntekt fra jord- og skogbruket i 2007? Gi et best mulig anslag.

- Ingen inntekt / negativ inntekt ☐
- 1-49.999 kroner ☐
- 50.000-99.999 kroner ☐
- 100.000-149.999 kroner ☐
- 150.000-199.999 kroner ☐
- 200.000-299.999 kroner ☐
- 300.000-399.999 kroner ☐
- Over 400.000 kroner ☐

46: Hvor stor var husstandens samlede nettoinntekt i 2007? (Ta med alle inntekter fra arbeid på og utenfor gårdsbruket, også eventuelle trygde- og pensjonsinntekter.) Gi et best mulig anslag.

- Under 99.999 kroner ☐
- 100.000-199.999 kroner ☐
- 200.000-299.999 kroner ☐
- 300.000-399.999 kroner ☐
- 400.000-499.999 kroner ☐
- 500.000-599.999 kroner ☐
- 600.000-699.999 kroner ☐
- Over 700.000 kroner ☐

47: Hvor stor andel av husstandens samlede nettoinntekt i 2007 kom fra gårdsdriften? Gi et best mulig anslag.

- 0 prosent ☐
- 1 til 25 prosent ☐
- 25 til 50 prosent ☐
- 50 til 75 prosent ☐
- 75 til 99 prosent ☐
- 100 prosent ☐

48: Vi vil nå framsette noen påstander om økonomi og yrkesidentitet i landbruket, og vi vil at du skal angi hvor enig eller uenig du er i hver av disse.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Gårdbrukere tjener for lite i forhold til andre yrkesgrupper	☐	☐	☐	☐	☐
Heltidsgårdbrukere bør prioriteres inntektsmessig i årene framover	☐	☐	☐	☐	☐
Inntektene varierer for mye mellom ulike produksjonstyper	☐	☐	☐	☐	☐
Inntektssystemet belønner i for liten grad de mest effektive gårdbrukerne	☐	☐	☐	☐	☐
Gårdsdrift er en livsstil mer enn et yrke	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg ser på meg selv som en småbedriftsleder	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er stolt av å være bonde	☐	☐	☐	☐	☐

VI SKAL NÅ STILLE NOEN SPØRSMÅL OM DET Å VÆRE GÅRDBRUKER

49: Hvordan føler du at gårdbrukeryrket jevnt over blir verdsatt av ulike grupper? Merk av på skalaen fra 1 (svært lavt verdsatt) til 5 (svært høyt verdsatt). (Sett ett kryss for hver linje)

	Svært lavt verdsatt			Svært høyt verdsatt		
I lokalsamfunnet	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	
I storsamfunnet	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	
Av media	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	
Av rikspolitikkerne	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	
Av forbrukerne	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	
Av landbruksforvaltningen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	

50: Mener du at det norske landbruket bør prioritere følgende oppgaver svakere, som i dag eller sterkere?

	Prioritere svakere	Prioritere som i dag	Prioritere sterkere
Sikre matproduksjon over hele landet	☐	☐	☐
Sikre en kostnadseffektiv matproduksjon	☐	☐	☐
Sikre matvareberedskap	☐	☐	☐
Sikre bosetting i distriktene	☐	☐	☐
Forvalte kulturarv	☐	☐	☐
Forvalte kulturlandskap/biologisk mangfold	☐	☐	☐
Sikre forbrukerne trygge matvarer	☐	☐	☐
Sikre forbrukerne norske matvarer	☐	☐	☐
Sikre forbrukerne billige matvarer	☐	☐	☐

51: Tror du at noen i familien (slekta) kommer til å ta over gården etter deg?

- Ja, eldste barn (sønn) ☐
- Ja, eldste barn (datter) ☐
- Ja, yngre barn (sønn) ☐
- Ja, yngre barn (datter) ☐
- Ja, noen andre i slekta ☐
- Ja, men vet ikke hvem ☐
- Nei ☐
- Vet ikke ☐

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM IKKE TROR NOEN I FAMILIEN (SLEKTA) KOMMER TIL Å TA OVER GÅRDEN

Hva er den mest avgjørende faktoren for at ingen vil ta over? Ta utgangspunkt i den personen som har første odel til bruket. (Sett bare ett kryss)

- Vil ha bedre betalt arbeid ☐
- Vil ha mer interessant arbeid ☐
- Dårlig lønnsomhet i gårdsdriften ☐
- Lite fritid ☐
- Ubekvem arbeidstid ☐
- Bor/ønsker å bo et annet sted ☐
- Mangler interesse for landbruksarbeid ☐

**NEDENFOR VIL DU FINNE FLERE PÅSTANDER OM ULIKE FORHOLD INNEN LANDBRUKET.
VI VIL AT DU FOR HVER AV DISSE ANGIR HVOR ENIG ELLER UENIG DU ER**

52: Er du enig eller uenig i at myndighetene i større grad bør legge forholdene til rette for...

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
...samdrift	☐	☐	☐	☐	☐
...aksjeselskap som eierform	☐	☐	☐	☐	☐
...maskinsamarbeid	☐	☐	☐	☐	☐
...tilleggsnæringer	☐	☐	☐	☐	☐
...tilleggsproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐

53: Vi skal nå fortsette med noen påstander om landbrukspolitikken.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
På grunn av landbrukspolitikken som føres, vil mange kvie seg for å ta over gårdsbruk i årene fremover	☐	☐	☐	☐	☐
Det er for mange offentlige reguleringer i landbruket	☐	☐	☐	☐	☐
Alt i alt synes jeg at jeg får god hjelp fra landbruksforvaltningen	☐	☐	☐	☐	☐
Odelsloven bør opprettholdes	☐	☐	☐	☐	☐
Bo- og driveplikten bør opprettholdes	☐	☐	☐	☐	☐
Det er for lite markedstilpasning i norsk landbruksproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐
Myndighetene bør oppfordre flere jenter til å ta over gårdsbruk	☐	☐	☐	☐	☐
Slik som det er i dag, er det enklere for gutter enn jenter å ta over og drive et gårdsbruk	☐	☐	☐	☐	☐

54: Vi har også noen påstander om økologisk landbruk.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Dyrene på økologiske gårder har det bedre enn dyr på konvensjonelle gårder	☐	☐	☐	☐	☐
Mat som er produsert økologisk, er ikke i vesentlig grad bedre for helsa enn konvensjonelt produsert norsk mat	☐	☐	☐	☐	☐
Å produsere maten økologisk er bedre for miljøet enn konvensjonelle produksjonsmetoder	☐	☐	☐	☐	☐
Det konvensjonelle landbruket i Norge er økologisk nok	☐	☐	☐	☐	☐

55: Vi har videre noen påstander om dyrevelferd, miljø og mat.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Det norske landbruket er i det store og hele miljøvennlig	☐	☐	☐	☐	☐
Det nåværende husdyrholdet foregår på en tilfredsstillende måte for dyrs velferd	☐	☐	☐	☐	☐
Transportavstandene fra gården til slakterier er for lang med tanke på dyrenes velferd	☐	☐	☐	☐	☐
Det er liten grunn til å bekymre seg over om mat produsert i Norge er farlig å spise	☐	☐	☐	☐	☐

56: Vi fortsetter nå med noen påstander om landbrukssamvirket.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Bøndene kan best fremme sine interesser ved å stå sammen i samvirkeorganisasjoner	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er villig til å få en lavere produktpris hvis det bidrar til å opprettholde landbruksproduksjon i hele landet	☐	☐	☐	☐	☐
Medlemsdemokratiet hindrer samvirkeorganisasjonene i å være effektive markedsaktører	☐	☐	☐	☐	☐
Samvirkeprinsippene blir ikke ivaretatt dersom selskapene blir for store	☐	☐	☐	☐	☐
Samvirket trenger konkurranse fra flere private aktører	☐	☐	☐	☐	☐
Med dagens utvikling blir samvirkeorganisasjonene avlegse	☐	☐	☐	☐	☐
Ledelsen i samvirkeorganisasjonene gjør en god jobb på vegne av medlemmene	☐	☐	☐	☐	☐

57: Mener du følgende faktorer vil ha en negativ eller positiv virkning på norsk landbruks konkurranseevne?

	Svært negativ	Noe negativ	Ingen betydning	Noe positiv	Svært positiv	Vet ikke
Bruk av genteknologi i norsk matproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Færre og større produksjonsenheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strengere krav til dyrevelferd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Strengere miljøkrav	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Miljø- og matskandaler i andre land	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Større omlegging til økologisk jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mindre bruk av landbrukssubsidier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer nisjeproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mer bruk av lokale merkeordninger	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SÅ HAR VI NOEN SPØRSMÅL OM PRODUKSJON OG ARBEIDSINNSATS

58: Hvor mye arbeid la du selv, din eventuelle ektefelle/partner og andre ned i gårdsdriften i løpet av 2007? (40 timers arbeidsuke i 50 av årets uker gir 2000 arbeidstimer, ett årsverk innen industrien tilsvarer 1700 timer, et halvt årsverk er 850 timer) (NB! Sett *kun* ett kryss i hver kolonne)

	Du selv	Ektefelle/ samboer	Kårfolk og annen familie	Avløsere og annen leid hjelp
Deltar ikke i gårdsarbeid	☐	☐	☐	☐
1 – 200 timer	☐	☐	☐	☐
200-850 timer	☐	☐	☐	☐
850-1700 timer	☐	☐	☐	☐
1700-2550 timer	☐	☐	☐	☐
Mer enn 2550 timer	☐	☐	☐	☐

59: Hvor mange timer lønnsarbeid utenom gårdsdriften hadde du og din eventuelle ektefelle/samboer i løpet av 2007? (40 timers arbeidsuke i 50 av årets uker gir 2000 arbeidstimer, ett årsverk innen industrien tilsvarer 1700 timer, et halvt årsverk er 850 timer) (NB! Sett *kun* ett kryss i hver kolonne)

	Du selv	Ektefelle/ samboer
Har ikke jobb utenfor gårdsbruket	☐	☐
1 – 200 timer	☐	☐
200-850 timer	☐	☐
850-1700 timer	☐	☐
1700-2550 timer	☐	☐
Mer enn 2550 timer	☐	☐

60: Nedenfor vil vi at du skal gi flere opplysninger om størrelse og hvilken produksjon som foregår på bruket. Hvis du ikke har nøyaktige opplysninger, gi et best mulig anslag.

a) Hvor stort produktivt jordbruksareal eies av bruket?

- 0 – 9 daa ☐
 10 – 19 daa ☐
 20 – 49 daa ☐
 50 – 99 daa ☐
 100 – 249 daa ☐
 250 – 499 daa ☐
 500 – 999 daa ☐
 Over 1000 daa ☐

b) Hvor stort produktivt jordbruksareal drives av bruket?

- 0 – 9 daa ☐
 10 – 19 daa ☐
 20 – 49 daa ☐
 50 – 99 daa ☐
 100 – 249 daa ☐
 250 – 500 daa ☐
 500 – 999 daa ☐
 Over 1000 daa ☐

c) Hvor stort produktivt skogsareal eies av bruket?

- 0 – 99 daa ☐
 100 – 499 daa ☐
 500 – 999 daa ☐
 1000 – 4999 daa ☐
 5000 – 9999 daa ☐
 Over 10 000 daa ☐

d) Sett kryss for alle produksjonene som du driver med på gårdsbruket, også de som har et mindre omfang. (Flere kryss er mulig)

- Korn ☐
 Rotvekster (ikke gulrøtter) ☐
 Poteter ☐
 Grønnsaker (inkl. gulrøtter) ☐
 Fukt og bær ☐
 Gras og grøntfôr ☐
 Skogsdrift ☐

- Storfe ☐
 Svin ☐
 Sau ☐
 Geit ☐
 Verpehøns ☐
 Slaktekyllinger ☐
 Annet ☐

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM DRIVER MELKEPRODUKSJON

61: Hvis du har melkekvote for kumelk, hvor stor er denne?

Oppgi i hele 1000 liter: tusen liter

Har du planer om å kjøpe eller selge melkekvote i løpet av de neste to årene?

- Planlegger å kjøpe ny melkekvote ☐
 Planlegger å selge melkekvote ☐
 Ingen planer om kjøp eller salg ☐

62: Driver du eller din ektefelle/samboer med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser? Kryss av for hver rekke

	Nei	Ja, jeg	Ja, ektefelle/samboer	Ja, begge i fellesskap	Årstall for oppstart
Leiekjøring, slått, brøyting, strøing o.l.....	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Vedproduksjon, biobrensel o.l.	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Gårdssag	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Utleie av lokaler, lagerhold o.l.	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Bygningsarbeid.....	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Husdyravløsning.....	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Fiskeri.	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Havbruk og/eller oppdrett	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Gårdsmat (foredling og/eller salg)	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Utleie av jakt- og/eller fiskerettigheter	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Overnatting på eller ved gården	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Servering på eller ved gården	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Opplevelsestilbud, guiding o.l. (reiseliv)	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Organisert bygdeservice.....	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Helse- og omsorg, avlastning	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Kurs/barnehage/skolerelaterte tjenester.....	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Rådgiving, regnskap, konsulenttjenester.....	☐	☐	☐	☐	_ _ _
Annet	☐	☐	☐	☐	_ _ _

Hvor stor var netto næringsinntekt fra denne virksomheten i 2007? |_| |_|_| | tusen kroner

Hvor stor betydning har følgende forhold har for at du/dere valgte å starte med ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser? (Sett ett kryss for hver linje)

	Svært stor betydning	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Lokal kultur/lokale nettverk	☐	☐	☐	☐	☐
Ønske om å skape/få til noe	☐	☐	☐	☐	☐
Hadde tilgjengelige ressurser på bruket	☐	☐	☐	☐	☐
Lå spesielt til rette i distriktet her	☐	☐	☐	☐	☐
Ønske om å møte nye folk/jobbe med mennesker	☐	☐	☐	☐	☐
Hadde behov for ekstra inntekter	☐	☐	☐	☐	☐
Å skape en mulighet for å bli boende på bruket	☐	☐	☐	☐	☐
Ønske om å skape en arbeidsplass for ektefelle/samboer	☐	☐	☐	☐	☐

63: Hvilken betydning har inntektene fra annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser?

Driver ikke med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser	☐
Liten/ingen økonomisk betydning	☐
Noe økonomisk betydning	☐
Stor økonomisk betydning	☐
Meget stor økonomisk betydning.....	☐

64: I hvilket omfang vil du i fremtiden drive med annen næringsvirksomhet enn tradisjonelt jord- og skogbruk?

Vil ikke drive med annen næring/slutte.....	☐
Redusere omfanget	☐
Omfang som i dag	☐
Øke omfanget	☐
Vet ikke	☐

VI HAR OGSÅ TO SPØRSMÅL OM DINE POLITISKE SYNSPUNKTER

65: Dersom det var stortingsvalg i morgen, hvilket parti ville du stemme på?

Arbeiderpartiet.....	☐	Sosialistisk Venstreparti.....	☐
Fremskrittspartiet	☐	Venstre.....	☐
Høyre	☐	Annet parti.....	☐
Kristelig Folkeparti.....	☐	Vil ikke stemme.....	☐
Rødt	☐	Har ikke stemmerett.....	☐
Senterpartiet.....	☐	Vet ikke	☐

66: Er du for eller mot...

	For	Mot	Vet ikke
Norsk medlemskap i EU	☐	☐	☐
Norsk deltakelse i EØS	☐	☐	☐
Norsk deltakelse i WTO	☐	☐	☐

TIL SLUTT HAR VI NOEN SPØRSMÅL OM MER SPESIELLE TEMA INNEN LANDBRUKET

67: Hadde du i løpet av 2007 arbeidshjelp av arbeidsinnvandrere på gårdsbruket? (Med arbeidsinnvandrere menes utenlandske statsborgere som oppholder seg i Norge i en tidsavgrenset periode på grunn av et arbeidsforhold)?

Nei.....☐
Ja

SKAL BARE BESVARES AV DE SOM HADDE ARBEIDSINNVANDRERE PÅ GÅRDEN I 2007

Hvor mange arbeidsinnvandrere hadde du hjelp av? personer

Hvor lenge oppholdt arbeidsinnvandrerne seg på gården – i gjennomsnitt? måneder

68: Vi ønsker at du tar stilling til følgende påstander (NB. besvares av alle)

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig
Jeg vil trolig bruke arbeidsinnvandrere på gårdsbruket i årene som kommer	☐	☐	☐	☐	☐
Det er akseptabelt at arbeidsinnvandrere har lavere lønn enn innleid norsk arbeidskraft i landbruket	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeidsinnvandrere er vanligvis fullgod arbeidskraft	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er skeptisk til økt arbeidsinnvandring i landbruket	☐	☐	☐	☐	☐
Hvis man fjerner boplikten vil det føre til flere ubebodde gårdsbruk i mitt distrikt	☐	☐	☐	☐	☐
Boplikten bidrar til at det blir mindre konflikter i familiene i forbindelse med overdragelser av gårdsbruk	☐	☐	☐	☐	☐
Boplikten er viktig for at landbrukseiendommer skal bli drevet på en god måte	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg vil beholde dagens melkekvotesystem	☐	☐	☐	☐	☐
Jordbruksstøtten må i større grad frikoples fra produksjonen	☐	☐	☐	☐	☐
Prisene til bøndene må kraftig opp i årets jordbruksoppgjør	☐	☐	☐	☐	☐
Det er på tide å fjerne produksjonsbegrensninger i norsk jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐
Eksport av nisjeprodukter fra norsk jordbruk er viktig	☐	☐	☐	☐	☐
Bruk av genteknologi i matproduksjon kan bidra til et mer miljøvennlig landbruk	☐	☐	☐	☐	☐

69: Hvordan tror du følgende faktorer vil påvirke ditt bruk de neste 10 år (Sett ett kryss for *hver* linje).

	Svært negativt	Noe negativt	Ingen betydning	Noe positivt	Svært positivt	Vet ikke
Klimaendringene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økte matvarepriser internasjonalt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økt etterspørsel etter biodrivstoff	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dyre/plantesykdommer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rovdyr	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Krav til reduserte CO2 utslipp	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Økte energipriser	☐	☐	☐	☐	☐	☐

70: Har du i løpet av de siste 10 år mottatt støtte fra noen av de følgende tilskuddsordninger?

	Nei	Ja, en gang	Ja, flere ganger	Årstall (siste gang)
BU-midler til tradisjonelt landbruk	☐	☐	☐	
BU-midler til tilleggsnæring landbruk	☐	☐	☐	
Regionale miljøprogram (RPM) eller miljøtiltak i landbruket (SMIL)	☐	☐	☐	
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket	☐	☐	☐	
Kommunale næringsfond	☐	☐	☐	

71: Kort om forholdet mellom miljø og genteknologi.

	Svært positiv	Noe positiv	Noe negativ	Svært negativ	Vet ikke
Dersom en ved hjelp av genteknologi kan få en mer miljøvennlig landbruksproduksjon, hvordan ville du forholdt deg til å ta denne teknologien i bruk?	☐	☐	☐	☐	☐

72: Hva er du først og fremst bekymret for når det gjelder produksjon ved hjelp av genteknologi? (Sett bare ett kryss)

- Egen helse ☐
- Miljøet ☐
- Etiske aspekter..... ☐
- Ikke bekymret ☐
- Vet ikke ☐

73: Hva er din ektefelle/samboers høyeste fullførte utdanning? (Sett bare ett kryss)

- Har ingen partner..... ☐
- Grunnskole eller tilsvarende ☐
- Videregående skole (yrkes-/landbruksfag) ☐
- Videregående skole (allmennfag/gymnas) ☐
- Universitet/høyskole inntil 4 år ☐
- Universitet/høyskole over 4 år ☐

74: Har du eller din ektefelle/samboer erfaring fra følgende aktiviteter?

	Ingen av oss	Ja, jeg	Ja, ektefelle/samboer
Arbeid fra hotell, restaurant, servering	☐	☐	☐
Etablering av ny bedrift.	☐	☐	☐
Pedagogisk arbeid.	☐	☐	☐
Lønnet helse- og omsorgsrelatert arbeid..	☐	☐	☐
Lønnet arbeid i kultursektoren.....	☐	☐	☐

Takk for at du tok deg tid til å fylle ut skjemaet!

Bruk den ferdigfrankerte konvolutten til å returnere skjemaet innen tidsfristen 1. februar.

Skulle du ha kommentarer til noe ved undersøkelsen eller de tema som her tas opp, så legg gjerne ved et eget ark.